

DÜNYA GÜMRÜK ÖRGÜTÜ

Küresel Ticaretin Kolaylaştırılması
ve Güvenliği Çalışmaları ve Türkiye

Dr. Mehmet GÜZEL

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Bu kitapta yer alan fikirler ve düşünceler yazara ait olup, hiçbir kurum veya kuruluşun görüşünü yansıtmamaktadır. Bu kitap Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Uluslararası Politik Ekonomi Bilim Dalında hazırlanan "Dünya Gümrük Örgütü, Küresel Ticaretin Kolaylaştırılması ve Güvenli Yapılması Çalışmaları ve Türkiye" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

ISBN

978-625-6965-17-1

Kitap Adı

Dünya Gümrük Örgütü
Küresel Ticaretin Kolaylaştırılması ve Güvenliği Çalışmaları ve Türkiye

Yazar

Mehmet GÜZEL
ORCID iD: 0000-0002-1675-9439

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

BUS030000

DOI

10.37609/akya.2394

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Uluslararası ticaret tarih boyunca devletlerin büyüme, kalkınma, zenginlik ve refahlarının artırılmasında önemli rol oynamıştır. GATT müzakere turları uluslararası ticaretin libere edilmesinde, gümrük vergilerinin büyük oranda düşürülmesinde çok etkili olmuştur. Ticaretin kolay ve güvenli yapılmasına yönelik bir sonraki aşama ticaretin önündeki idari ve teknik engellerin kaldırılmasına yönelik çalışmalar olmuştur. Bu çalışmalarda gümrük idarelerinin reformu, modernizasyonu yoluyla kurumsal, idari, teknik, beşeri, fiziki, kaçakçılıkla mücadele ve istihbarat kapasitelerinin artırılması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesi yoluyla yapılmaya çalışılmıştır.

Türk gümrük teşkilatı 1990'lı yıllardan itibaren modernize çalışmalarını sürdürmektedir. Bu alanda çok büyük mesafeler kaydetmiş, gümrük idaresinin modernizasyonuna ve kapasite geliştirmeye yönelik çok sayıda projeyi hayata geçirmiş olmakla birlikte 2023 yılı itibariyle hala alınacak çok yol bulunmaktadır.

Bu çalışma Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Uluslararası Politik Ekonomi Dalında hazırladığım tezin kitap haline dönüştürülmesidir.

Tezin hazırlanmasında ve kitaba dönüştürülmesinde 36 yılı aşan bir süredir gümrük teşkilatında çalışan, bu gelişim ve değişimin içerisinde bulunan birisi olarak ileride yapılabileceklere bir katkı sağlama düşüncesi etkili olmuştur. Ticaretin kolay ve güvenli yapılmasına yönelik çalışmaları gerçekleştiren ilgili uluslararası kuruluşların bağlayıcı olan/olmayan kararları ve uluslararası gelişmişlik endeksleri çerçevesinde konuyu karşılaştırmalı olarak incelemek ve en iyi ülke uygulamaları karşısında Türkiye'de yapılanları değerlendirmek ve önerilere yer vermek suretiyle ileride yapılacaklara bir katkı sağlanmak istenmiştir.

Bu çalışmada burada tamamını sayamayacağım çok kişiye teşekkür borçluyum. En başta tez danışmanım Prof.Dr. Alaeddin YALÇINKAYA'ya tez danışmanlığı süreci boyunca göstermiş olduğu destek, yardım ve katkıları için müteşekkirim. Tez komite üyesi olarak görev yapan Prof.Dr. Mehmet MELEMEN ve Doç. Dr. İmran DEMİR hocalara tez izleme sürecindeki yapıcı eleştirileri ve tavsiyeleri için teşekkür borçluyum. Ayrıca başta Prof.Dr. Hasan KORKUT, Doç.Dr. Arzu AL ve Doç.Dr. Meral BALCI olmak üzere uluslararası ilişkiler bölümünde görev yapan tüm hocalara ve asistanlara hemen her zaman olumlu yaklaşım ve destekleri için teşekkür ediyorum. Ticaretin Kolaylaştırılması ve Güvenli Yapılması Araştırması anket ve mülakatına katılım sağlayan meslektaşlarıma ve gümrük müşavirlerine teşekkürlerimi sunuyorum. Akademisyen yayınevi yetkililerine kitabın basılmasında gösterdikleri yardımlar nedeniyle teşekkür ediyorum. Uzun doktora süreci boyunca gösterdikleri sabır, anlayış ve destekleri için eşim ve iki oğluma teşekkürden çok daha fazla şey borçluyum.

Dr. Mehmet GÜZEL

İstanbul, 2023

İÇİNDEKİLER

Giriş	1
1. Çalışmanın Konusu ve Amacı.....	2
2. Literatür İncelemesi ve Kaynakların Değerlendirilmesi.....	4
3. Çalışmanın Hipotezleri.....	5
4. Çalışmanın Yöntemi	6
5. Çalışmanın Özgün Değeri ve Katkısı.....	7
6. Kitabın Bölümleri	7

Bölüm 1

Kavramsal Çerçeve ve Literatür İncelemesi	9
1.1. Küresel Ticaretin Kolaylaştırılması ve Güvenli Yapılmasına İlişkin Kavramsal Çerçeve ve Literatür İncelemesi:.....	9
1.1.1. Uluslararası Ticareti Kolaylaştırmanın Tarihi Gelişimi	9
1.1.2. Uluslararası Ticareti Kolaylaştırmanın Tanımı ve Kavramsallaştırılması.....	20
1.1.3. Uluslararası Ticaretin Kolaylaştırılması ve Güvenli Yapılmasına Yönelik Uygulamalar/Çalışmalar.....	31
1.1.4. Uluslararası Ticaretin Kolaylaştırılması ve Güvenli Yapılmasının Faydaları.....	40
1.1.5. Uluslararası Ticareti Kolaylaştıran ve Zorlaştıran Faktörler.....	45

Bölüm 2

Dünya Gümrük Örgütü	53
2.1. Dünya Gümrük Örgütü.....	53
2.1.1. DGÖ'nün Tarihçesi, Kuruluşu ve Amaçları.....	53
2.1.2. DGÖ'nün Organizasyon Yapısı.....	56
2.1.3. DGÖ'nün Organları	59
2.1.4. DGÖ'nün Düzenleyici Enstrüman ve Araçları.....	76

2.1.5. Uluslararası Ticareti Kolaylaştıran ve Güvenliği Sağlayan Faktörler Nelerdir? Uluslararası Ticareti Zorlaştıran ve Güvenliği Azaltan Faktörler Nelerdir?	101
---	-----

Bölüm 3

Uluslararası Kuruluşların Çalışmaları	103
3.1. Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT)	103
3.1.1. GATT'ın Kuruluşu, Amaçları, İlkeleri ve Müzakereler	104
3.1.2. Dünya Ticaret Örgütü ve Mega Bölgesel Ticaret Anlaşmaları	108
3.1.3. DTÖ Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması.....	118
3.2. Birleşmiş Milletler	126
3.2.1. Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (BM-AEK)	127
3.2.2. Birleşmiş Milletler Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu (UNESCAP)	131
3.2.3. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD).134	
3.3. Dünya Bankası (DB)	137
3.4. Uluslararası Para Fonu (IMF)	141
3.5. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)	144
3.6. Avrupa Birliği (AB)	156
3.6.1. AB Gümrük Rehber İlkeleri (EU Customs Blueprints) 2007	157
3.6.2. AB Gümrük Rehber İlkeleri (EU Customs Blueprints) 2015	159
3.6.3. Avrupa Birliği 2040'ta Gümrüklerin Geleceği Raporu (Avrupa Birliği Politikasında Öngörü Projesi).....	161
3.7. Uluslararası Ticareti Kolaylaştıran ve Güvenliği Sağlayan Faktörler Nelerdir? Uluslararası Ticareti Zorlaştıran ve Güvenliği Azaltan Faktörler Nelerdir?.....	164

Bölüm 4

Küresel Gelişmişlik Endeksleri	165
4.1. Gelişmişlik Endeksleri.....	165
4.1.1. İnsani Gelişmişlik Endeksi	167
4.1.2. Ekonomik Özgürlük Endeksi.....	176
4.1.3. Küresel Rekabet Endeksi	187
4.1.4. Açık Pazar Endeksi.....	194

4.1.5. İş Yapma Kolaylığı Endeksi	197
4.1.6. Küresel Ticaretin Kolaylaştırılması Endeksi	205
4.1.7. Lojistik Performans Endeksi	213
4.1.8. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Gelişmişlik Endeksi	220
4.1.9. Yolsuzluk Algılama Endeksi.....	226
4.1.10. Dünya Bankası Yönetişim Göstergeleri/Küresel Yönetişim Endeksi.....	232
4.1.11. Küresel Yasadışı Ticaret Ortamı Endeksi	244
4.1.12. Uluslararası Ticaret Engelleri Endeksi.....	250

Bölüm 5

Ülke Uygulamaları	257
5.1. Amerika Birleşik Devletleri.....	257
5.2. Almanya	279
5.3. Japonya.....	290
5.4. Güney Kore.....	293
5.5. Mısır	297

Bölüm 6

Türkiye.....	301
6.1. Türkiye’de Ticaretin Kolaylaştırılmasına Yönelik Çalışmalar	317
6.2. Türkiye’de Dış Ticaretin Güvenliğine, Kaçakçılığın Önlenmesine Yönelik Çalışmalar	357
6.3. DGÖ ve Diğer Uluslararası Kuruluşların Önerileri ve En İyi Uygulama Örnekleri Karşısında Türkiye’nin Değerlendirilmesi	364
6.4. Uluslararası Endeksler ve Türkiye Değerlendirmesi.....	380
6.5. Türk Gümrük İdaresine İlişkin SWOT Analizi	398
6.6. Türkiye’de Ticaretin Kolaylaştırılması ve Güvenli Yapılmasına Yönelik Anket ve Mülakat Sonuçlarının Değerlendirilmesi, Çıkarımlar ve Hipotezler.....	404
6.7. Öneriler/Model Geliştirme.....	413

Sonuç	426
--------------------	------------

Kaynaklar	435
------------------------	------------

Özgeçmiş	455
-----------------------	------------

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ACE	: Automated Commercial Environment, (Otomatik Ticaret Çevresi)
AEO	: Authorized Economic Operatör (Yetkilendirilmiş Yükümlü)
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AIIB	: Asia Infrastructure Investment Bank, (Asya Altyapı Yatırım Bankası)
AKB	: Afrika Kalkınma Bankası,
APEC	: Asia Pasific Economic Cooperation, (Asya Pasifik Ekonomik İş Birliği)
ATS-G	: Automated Targeting System-Global, (Küresel Otomatik Hedefleme Sistemi)
ASEAN	: Association of South East Asian Nations, (Güneydoğu Asya Milletler Birliği)
AU	: African Union, (Afrika Birliği)
BAE	: Birleşik Arap Emirlikleri
BCN	: British Commonwealth of Nations, (İngiliz Milletler Topluluğu),
BDT	: Bağımsız Devletler Topluluğu
BIC	: Bureau International des Containers et du Transport Intermodal, (Uluslararası Konteyner ve Intermodal Taşımacılık Bürosu)
BİT	: Bilgi İşlem Teknolojileri
BM	: Birleşmiş Milletler
BM-AEK	: Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu

BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
BRICS	: Brasil, Russia, India, China, South Africa, (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika)
BT	: Bilgi Teknolojileri
CBP	: Customs and Border Protection, (Gümrük ve Sınır Koruma İdaresi)
CEN	: Customs Enforcement Network (Gümrük Muhafaza Ağı)
CENComm	: Customs Enforcemen Network Communication, (Gümrük Muhafaza Ağı İletişimi)
CIDA	: Canadian International Devolpment Agency, (Kanada Uluslararası Kalkınma Ajansı)
COMPACT	: Compliance-Partnership-Customs-and-Trade, (Gümrük ve Ticaret Ortaklığı Uyumu)
CPI	: Corruption Perceptions Index, (Yolsuzluk Algılama Endeksi)
CPLP	: Community of Portuguese Language Countries, (Portekizce Konuşan Ülkeleri Topluluğu)
CPTPP	: Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership, (Trans Pasifik Ortaklığı için Kapsamlı ve Aşamalı Anlaşması)
CSI	: Container Security Initative, (Konteyner Güvenliği Girişi)
C-TPAT	: Customs-Trade Partnership Against Terrorism, (Terörizme Karşı Gümrük ve Ticaret Ortaklığı)
ÇHC	: Çin Halk Cumhuriyeti
DB	: Dünya Bankası
DG TAXUD	: The Directorate-General for Taxation and Customs Union, (Avrupa Komisyonun Vergilendirme Genel Müdürlüğü)
DGÖ	: Dünya Gümrük Örgütü
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
DEİK	: Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu
EAGÜ	: En Az Gelişmiş Ülkeler
ECO	: Economic Cooperation Organization, (Ekonomik İşbirliği Teşkilatı)

ECOSOC	: The Economic and Social Council, (Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey)
ECOWAS	: Economic Community of West African States, (Birleşmiş Milletler Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu)
EDI	: Elektronik Data Interchange, (Elektronik Veri Değişimi)
EFTA	: European Free Trade Association (Avrupa Serbest Ticaret Birliği)
EMCDD	: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, (Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi)
EÖE	: Ekonomik Özgürlükler Endeksi
ESCWA	: Economic and Social Commission For Western Asia, (Birleşmiş Milletler Batı Asya Ekonomik ve Sosyal Komisyonu)
ESCAP	: The Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, (Birleşmiş Milletler Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu)
EurAsec veya EAEC	: Eurasian Economic Community (Avrasya Ekonomik Topluluğu)
Europol	: Avrupa Polis Teşkilatı
FATF	: Financial Action Task Force (Mali Eylem Görev Gücü)
FAST	: Free and Secure Trade, (Serbest ve Güvenli Ticaret)
FIATA	: International Federation of Freight Forwarders Associations, (Uluslararası Yük Taşımacıları Birliği Federasyonu)
G20	: Group of 20, (20'ler Grubu)
G2B	: Government to Business, (Hükümet-İş Dünyası)
GATT	: General Agreement on Tariffs and Trade, (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması)
GCC	: Gulf Cooperation Council, (Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi)
GCI	: Global Competitiveness Index, (Küresel Rekabet Endeksi)
GEA	: Global Express Association, (Global Ekspres Derneği)
GFP	: Global Facilitation Partnership, (Global Ulaşım ve Ticaret Kolaylaştırma Ortaklığı)

ĠİMOP	: Gümrük İdaresinin Modernizasyonu Projesi
GSMH	: Gayrisafi Milli Hâsıla
GSYİH	: Gayrı Safi Yurtiçi Hâsıla
GYÜ	: Gelişme Yolundaki Ülkeler
HDI	: Human Development Index, (İnsani Gelişmişme Endeksi)
IADB	: Inter-American Development Bank, (Amerikalılar Arası Kalkınma Bankası)
IAEA	: International Atomic Energy Agency, (Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı)
IAPH	: International Association of Ports and Harbors, (Uluslararası Limanlar Birliği)
IATA	: The International Air Transport Association, (Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği)
ICAO	: International Civil Aviation Organization, (Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü)
ICC	: International Chamber of Commerce, (Uluslararası Ticaret Odası)
ICMDP	: International Center for Migration Policy Development, (Uluslararası Göç Politikası Geliştirme Merkezi)
ICOM	: International Council of Museums, (Uluslararası Müzeler Konseyi)
ICT	: Information and Communication Technologies, (Bilgi ve İletişim Teknolojileri)
IFCBA	: International Federation of Customs Brokers Associations, (Uluslararası Gümrük Müşavirleri Dernekleri Federasyonu)
İGE	: İnsani Gelişim Endeksi
IMF	: International Monetary Fund, (Uluslararası Para Fonu)
IMO	: International Maritime Organization, (Uluslararası Denizcilik Örgütü)
INCB	: International Narcotic Control Board, (Uluslararası Narkotik Kontrol Kurulu)
IPA	: Instrument for Pre-accession Assistance, (Avrupa Birliği, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı)
İRB	: İhracat Refakat Belgesi

IRU	: International Road Transport Union, (Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Birliği)
ISO	: International Standards Organization, (Uluslararası Standartlar Birliği)
ITC	: International Trade Center, (Uluslararası Ticaret Merkezi)
ITO	: International Trade Organization, (Uluslararası Ticaret Örgütü)
ITU	: International Telecommunication Union, (Uluslararası Telekomünikasyon Birliği)
İDKK	: İç Denetim Koordinasyon Kurulu
İSEDAK	: İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimî Komitesi
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
LPE	: Lojistik Performans Endeksi
LPI	: Logistic Performance Index, (Lojistik Performans Endeksi)
MC	: Milletler Cemiyeti
MG	: Milli Gelir
NAFTA	: North America Free Trade Agreement, (Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması)
NCTS	: New Computerised Transit System, (Yeni Bilgisayarlı Transit Sistemi)
NORAD	: Norwegian Agency For Development Cooperation (Norveç Kalkınma İşbirliği Ajansı)
OAS	: Organization American States (Amerika Devletleri Örgütü)
OCHA	: The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, (Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi)
OECD	: Organization for Economic Cooperation and Development, (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı)
OAİB	: Orta Anadolu İhracatçıları Birliği
OKSB	: Onaylanmış Kişi Statü Belgesi
OLAF	: European Anti-Fraud Office (Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Ofisi)

OPCW	: Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons, (Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü)
PICARD	: Partnership In Customs Academic Research and Development, (Gümrük Akademik Araştırma ve Geliştirme Ortaklığı)
PSI	: Proliferation Security Initiative, (Yayılma Güvenliği Girişimi)
RCEP	: Regional Comprehensive Economic Partnership, (Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık)
RILO	: Regional Intelligence Liaison Offices, (Dünya Gümrük Örgütü -Bölgesel İstihbarat İrtibat Ofisleri)
RKC	: Revised Kyoto Convention, (Revize Kyoto Sözleşmesi)
SGP	: Satınalma Gücü Paritesi
SECI	: Southeast European Cooperative Initiative, Regional Center for Combating Transborder Crime (Güneydoğu Avrupa Ülkeleri İşbirliği Girişimi, Sınır Ötesi Suçlarla Mücadele Bölgesel Merkezi)
SELEC	: Southeastern European Law Enforcement Center, (Güney Doğu Avrupa Kanun Uygulama Merkezi)
SIDA	: The Swedish International Development Cooperation Agency, (İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı)
SITPRO	: Simplification of International Trade Procedures Board, (Birleşik Krallık Ticaret Prosedürlerini Kolaylaştırma Kurulu)
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
SWOT	: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats, (Güçlü Yönler, Zayıf Yanlar, Fırsatlar, Tehditler)
TB	: Ticaret Bakanlığı
TBI	: Trade Barrier Index, (Ticaretin Engelleri Endeksi)
TGİ	: Türk Gümrük İdaresi
TIACA	: The International Air Cargo Association, (Uluslararası Hava Kargo Birliği)
TİM	: Türkiye İhracatçılar Meclisi
TFA	: Trade Facilitation Agreement, (Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması)
TKA	: Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması
TKG	: Ticaretin Kolaylaştırılması Göstergeleri

TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TTYO	: Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı
TPP	: Trans-Pacific Partnership, (Trans-Pasifik Ortaklığı)
TPPA	: Trans Pacific Partnership Agreement, (Pasifik Ortaklık Anlaşması)
TTIP	: The Transatlantic Trade and Investment Partnership, (Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı Anlaşması)
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSİAD	: Türk Sanayici ve İş İnsanları Derneği
UN	: United Nations, (Birleşmiş Milletler)
UN/CEFACT	: The United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business, (Birleşmiş Milletler Ticaretin Kolaylaştırılması ve Elektronik Ticaret Merkezi)
UNCTAD	: United Nations Conference on Trade and Development, (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı)
UNCTC	: United Nations Centre On Transnational Corporations, (Birleşmiş Milletler Sınıraşan İşbirliği Merkezi)
UND	: Uluslararası Nakliyeciler Derneği
UNDP	: United Nations Development Programme, (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)
UNECE	: United Nations Economic Commission for Europe, (Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu)
UNEP	: United Nations Environment Programme, (Birleşmiş Milletler Çevre Programı)
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Fund, (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
UNODC	: United Nations Office on Drugs and Crime, (Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi)
UNTF	: United Nations Trade Facilitation, (Birleşmiş Milletler Ticaretin Kolaylaştırılması)

UNSD	: United Nations Statistics Division, (Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü)
UPE	: Uluslararası Politik Ekonomi
UPU	: Universal Postal Union, (Evrensel Posta Birliği)
USMCA	: United States Mexica Canada Agreement, (Amerika Birleşik Devletleri-Meksika-Kanada Anlaşması)
USAID	: United States Agency for International Development, (Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı)
UTİKAD	: Uluslararası Taşımacılık ve Hizmet Üretenleri Derneği
EUROPOL	: Avrupa Polis Teşkilatı
WCO	: World Customs Organization, (Dünya Gümrük Örgütü)
WHO	: World Health Organization, (Dünya Sağlık Örgütü)
WIPO	: World Intellectual Property Organization, (Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü)
WTO	: World Trade Organization, (Dünya Ticaret Örgütü)
YİD	: Yap İşlet Devret Modeli
YYS	: Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü
ZFA	: Zollfahndungsamt (Alman Gümrük İnceleme Büroları)
ZKA	: Zollkriminalamt, (Alman Gümrük Kriminal Dairesi)

Kaynakça

- Acemoğlu, D., Robinson, J.A. (2020), *Dar Koridor: Devletler, Toplular ve Özgürlüğün Geleceği*, Çevirmen Yüksel Taşkın, Doğan Kitap, İstanbul.
- Acemoğlu, D., Robinson, J.A. (2022), *Ulusların Düşüşü: Güç, Yoksulluk ve Zenginliğin Kökleri*, Çevirmen Solina Silahlı, Doğan Kitap, İstanbul.
- Adana Ticaret Odası (2022), “Güney Kore Ülke Profili”, https://ihracatdestek.org.tr/uploads/guney-kore-ulke-raporu-16-37-44_1650876734.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2022).
- Akat, A.S. (2004), *Alternatif Büyüme Stratejisi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Mayıs, 2004
- Akçin, R. (2021), *Tüm Yönleriyle Gümrük İşlemleri*, ÜNSPED Gümrük Müşavirliği, İstanbul.
- Akıncioğlu, M. B., (2014), *Ticaretin Kolaylaştırılması ve Türkiye: DTÖ Bali Bakanlar Konferansı Sonrası Durum, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) Değerlendirme Notu Ocak 2014 N201402* Araştırmacı, Ankara. Ekonomi Çalışmaları.
- Akman, M. S. (2014), “AB-ABD Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı: Türkiye Açısından Bir Değerlendirme”, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, 13 (1) , 1-29. DOI: 10.1501/Avras_0000000198
- Aktaş, İ. (2021), *Lojistik Performans Endeksi ile Ekonomik Özgürlük Endeksinin Küresel Ticareti Kolaylaştırmaya Etkisinin İncelenmesi*, Penguen Kitabevi, İstanbul.
- Alakel, M. (2016), “Avrupa Bütünleşmesi Sürecinde: Hukuk, Devlet ve Egemenlik Tartışmaları”, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 5 (10), 59-99. DOI: 10.17828/yasbed.02813 (Erişim Tarihi: 03.08.2022).
- Algan, F. M. (2018), “Küresel Verimlilik İçin Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması. Verimlilik Dergisi”, (4), 185-218. (Erişim Tarihi: 26.10.2021).
- Alkin, K. (2022), “Küresel Ticaret 2022’de 29 trilyon dolar”, 11 Şubat 2022 tarihli Sabah Gazetesi.
- Alpay, Y., Alkin, E. (2022), *Olaylarla Türkiye Ekonomisi: Yirminci Yüzyıl Türkiye Ekonomi Tarihi*. Hümanist Kitap Yayıncılık, 6. Baskı, İstanbul.
- Alman Gümrük İdaresi, (2022), Alman Gümrük İdaresi, https://www.zoll.de/EN/Home/home_node.html (Erişim Tarihi: 18.08.2022).
- Altay, A. (2017), “Dünya Ekonomik Forumu ve Küresel Rekabet Politikaları Üzerindeki Etkileri”, Gümrük ve Ticaret Dergisi 2017 sayı 10 Ankara.
- An, S., J. (2015), Trade Facilitation And Its Implication For Development, Graduate Program in International Commerce of Master In the Subject of International Studies Graduate School of International Studies Seoul National University Seoul, Korea. <https://s-space.snu.ac.kr/bitstream/10371/126306/1/000000026511.pdf>
- Aniszewski, S. (2009), “Coordinated Border Management – A Concept Paper”, World Customs Organization, [www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/activities-and-programmes/~/_media/WCO/Public/Global/PDF/Topics/Research/Research%20Paper %20 Series/ cbm.ashx](http://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/activities-and-programmes/~/_media/WCO/Public/Global/PDF/Topics/Research/Research%20Paper%20Series/cbm.ashx). (Erişim tarihi: 14.04.2022)
- Ankara Anlaşması (1963), Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu Arasında Bir Ortaklık Yaratan Anlaşma, https://www.ab.gov.tr/_117.html (Erişim Tarihi: 26.06.2022).
- Aoyama, Y. (2008), “Perspectives of Customs in the 21st Century: from the experiences of Japan Customs” 2008: 95-100) 2008 International Network of Customs Universities (INCUCU), Australia Volume 2, Number 1 Published April 2008.

- Aran, B., Tigrel, A. (2018), Küresel Ticarete Dönüşüm ve Türkiye, Global İlişkiler Forumu: Ankara.
- Asakura H. (2003), *World History of Customs and Tariffs*, Brussel: World Customs Organisation Publication.
- Asia-Pacific Economic Cooperation (2007), APEC's Second Trade Facilitation Action Plan, Singapur. https://www.apec.org/docs/default-source/publications/2007/9/apec-second-trade-facilitation-action-plan-brochure-september-2007/2007_2ndtfap_fn1.pdf?sfvrsn=ed734867 (Erişim Tarihi: 25.10.2021).
- Asia-Pacific Economic Cooperation (2009), Customs in the 21st Century, http://mddb.apec.org/documents/2009/SCCP/SWWG-WKSP4/09_sccp_swwg_wksp4_006.pdf, (Erişim tarihi: 25.04.2022)
- Aslan, N. (2007), "Dünya Ekonomisinde Gelişmeler: Küreselleşme, Ekonomik Entegrasyon Küresel ve Bölgesel Yaklaşım", (Ed. Osman Küçükahmetoğlu vd.), 2. Baskı, Bursa: Ekin Yayınevi. Aktaran: Mangır, F., Acet, H. (2014). Serbest Ticaret ve Korumacılık, Avrupa Birliği'nde Malların Serbest Dolaşımı ve Türkiye'nin Uyumu. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 95.
- Aslan, N. (2019), Bir Süreç Olarak Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü: Örnek Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atay, H. (2019), Dış Ticaretin Kolaylaştırılması ve Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü Uygulamaları, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydemir, S. (2015), E- Gümrük Uygulamaları Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Uluslararası Ticaret ve Lojistik Anabilim Dalı Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi Bölümü Yüksek Lisans Tezi
- Aydemir, M. (2017), Örgütsel Sinizm ve Değişim: Gümrük Çalışanları Üzerine Bir Araştırma Musa Aydemir Doktora Tezi Türkiye Cumhuriyeti Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Adana.
- Aynagöz, Ç. Ö. (2016). "WTO-Ticareti Kolaylaştırma Anlaşması ve Türkiye İçin Değerlendirmeler", Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18 (1) , 0-0.
- Ay, A., Karaçor, Z., Acet, H. (2018), "GATT'tan Dünya Ticaret Örgütüne" (Ed. Çalış Şaban H., Özlük E.) Konya: Küresel İlişkiler Çağında Uluslararası Örgütler, Çizgi Kitabevi 2018.
- Aydemir, S. (2015). E- Gümrük Uygulamaları, T.C. Maltepe Üniversitesi, Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi, İstanbul: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aykan, K. (2009), "Birleşmiş Milletler Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu (UNESCAP)", Ekonomik Sorunlar Dergisi, Sayı: 34 Dışişleri Bakanlığı, Ankara.
- Aynagöz Ç. Ö. (2016), "WTO-Ticareti Kolaylaştırma Anlaşması ve Türkiye İçin Değerlendirmeler", Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 18(1).
- Bahçeci, S. (2018), "Dış ticaretin Kolaylaştırılmasında Türkiye'nin Görünümü", İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi, 2(3), 75-88.
- Bakırcı, F., Takım, A., İnançoğlu, G.G, (2018), "Türkiye'de Dış Ticaretin Kolaylaştırılmasına Yönelik Yapılan İyileştirmeler", Didim/AYDIN.
- Balaam, D. N., & Dillman, B. (2019), *Introduction to International Political Economy* (7th ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315463452>.
- Balcı, M., Göcen, C. E. (2017), "Uluslararası Ticaret ve Üretim Tarihsel Gelişimi ve Bu Bağlamda Türkiye'nin Politik Ekonomi Analizi" Al, A., Balcı, M., Kanlı, İ. B. (Editörler) *Uluslararası Politik Ekonomi Savaş Yayınları*, Ankara, 2017: 195-196.
- Bastiat, F. (1997). Hukuk. Çev. Yıldırım Arsan. 2. Baskı. Ankara: Liberte Yay. (Aktaran) Acar, M. Serbest Ticaret, Ekonomik Özgürlükler ve Refah, Bilig: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt Bahar 2010, Sayı 53, ss. 1-28
- Başkaya, F. (2004), *Devletçilikten 24 Ocak Kararlarına Türkiye Ekonomisindeki İki Bunalım Dönemi*, Özgür Üniversite Yayınları, Ankara, 2. Baskı.
- Bayraktar, N., Önal, O. (2007), "Dünya Gümrük Örgütü", Ekonomik Sorunlar Dergisi Sayı 7 <https://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayi27/DGO.pdf>
- Besel, F. (2016), "Uluslararası Endeksler Işığında Türkiye", Sakarya. https://www.researchgate.net/publication/293794002_Uluslararası_Endeksler_Işığında_Türkiye_February_2016

- Biçimseven, B. (2013), "Ticaretin Kolaylaştırılması: Kavramsal Değerlendirme ve Genel Çerçeve", Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği, Gümrük ve Ticaret Dergisi Yıl: 11 Sayı: 33 Ocak-Mart 2013 Ankara.
- Blomberght, (2020), "Trump: NAFTA İnsanlık Tarihindeki En Kötü Anlaşmalardan Biriydi", <https://www.bloomberght.com/trump-nafta-insanlik-tarihindeki-en-kotu-anlasmalardan-biriydi-2259704> (Erişim tarihi: 26.07.2022).
- Boratav, K. (2019), *Türkiye İktisat Tarihi 1908-2015* İmge Kitabevi Yayınları 24. Baskı, Ankara.
- Bown, C. P. (2016), "Mega-Regional Trade Agreements and The Future of WTO", (Washington: Council on Foreign Relations Workshops 2016.
- Bown, C. P. (2017), "Mega-Regional Trade Agreements and The Future of WTO", <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12391>
- Butterly, T. (2003), "Trade Facilitation in a Global Trade Environment, Trade Facilitation: The Challenges for Growth and Development", UNECE Geneva: United Nations, 2003.
- Chang, C.J. (2009), Global Trade, 9/11 Attacks and Customs Organizations in Comperative Perspective, Phd Thesis, State University of New Jersey, Graduate School-Newark Rutgers, Newark, New Jersey.
- Chang, S.-M., Huang, Y.-Y., Shang, K.-C., & Chiang, W.-T. (2020). Impacts of Regional Integration and Maritime Transport on Trade: With Special Reference To RCEP. *Maritime Business Review*, Cilt: 5, Sayı: 2, s. 143-158.
- Aktaran, Ateş, E. (2022), Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (Rcep) Anlaşması Üzerine İktisadi Bir Değerlendirme. *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, 5 (9), 44-70
- Clark, X, Dollar D. & Micco A. (2004) "Port Efficiency", *Maritime Transport Costs, And Bilateral States*, *Journal of Development Economics* Volume 75, Issue 2, 417-450.
- Cohn, T.H. (2012), *Global Political Economy*, sixth edition, Pearson Education, Inc. ISBN-13:978-0-205-00622-9 Glenview.
- Cosgrove-Sacks C. (2006), Trade Facilitation: Trade For Development, *Commonwealth Trade Hot Topics* Produced by the Economic Affairs Division of the Commonwealth Secretariat, Economic Affairs Division, Commonwealth Secretariat, Pall Mall, London SW1Y 5HX, UK.
- Condliffe, J. B. (1950), *The Commerce of Nations*, Binghamton, N.Y. Norton and Company.
- Cristiano Morini, Paulo Costacurta de Sá Porto and Edmundo Inácio Jr/ (2017), "World Customs: Is that a paradox?" Volume 11, Number 2.
- Curtin, P.D., (1984), *Studies in Comparative World History Cross-cultural trade in world history*, Cambridge University Press Published By The Press Syndicate Of The University Of Cambridge The Pitt Building, Trumpington Street, Cambridge Cb2 1rp, United Kingdom.
- Customs and Border Protection USA (2022), "History about CBP", <https://www.cbp.gov/about/history/1789-first-congress-provides-customs-administration> (Erişim Tarihi, 30.08.2022).
- Customs and Border Prattice (2019), "CSI: Container Security Initiative", <https://www.cbp.gov/border-security/ports-entry/cargo-security/csi/csi-brief> (Erişim Tarihi: 30.07.2022).
- Customs and Border Protection USA (2021), "One typical day in CBP", <https://www.cbp.gov/newsroom/stats/typical-day-fy2021>. (Erişim Tarihi: 11.07.2022).
- Customs and Border Protection USA (2022), "Ethics Standarts", <https://www.cbp.gov/about/ethics-standards-conduct> (Erişim Tarihi: 21.05.2022).
- Customs and Border Protection USA (2022), "ACE and Automated Systems", <https://www.cbp.gov/trade/automated> (Erişim Tarihi: 21.05.2022).
- Customs and Border Protection, (2022), "Customs Trade Partneship", <https://www.cbp.gov/border-security/ports-entry/cargo-security/CTPAT#:~:text=CTPAT> (Erişim Tarihi: 20.06.2022).
- Customs and Border Protection, (2022), "Organization", <https://www.cbp.gov/about/leadership-organization> (Erişim Tarihi: 18.08.2022).
- Customs and Border Protection, (2022), "Preclearance", <https://www.cbp.gov/travel/preclearance> (Erişim Tarihi: 20.07.2022).

- Customs and Border Protection (2015), “Center of Excellence and Expertise” <https://www.cbp.gov/trade/centers-excellence-and-expertise-information> (Erişim Tarihi: 21.07.2022).
- Customs and Border Protection, (2022, “National Targeting Center”, <https://www.cbp.gov/frontline/cbp-national-targeting-center>, (Erişim Tarihi: 01.06.2022).
- Customs and Border Protection, “U.S. Customs and Border Protection STRATEGY 2021–2026” <https://www.cbp.gov/sites/default/files/assets/documents/2020-Dec/CBP-Strategy-2021-2026.pdf> (Erişim Tarihi: 21.06.2022).
- Çoğal, N. (2015), “Alman Gümrük İdaresi ve ZKA”, <http://nejatcogal.com/category/manset/tag/zka/>
- Çoğal, N. (2006), “Alman Gümrük İdaresi ve ZKA”, Gümrük Dünyası, Gümrük Kontrolörleri Derneği Yayını, 51. Sayı, ISSN 1301 1928, Ankara.
- Çayırpınar K. (2013), Ticaretin Kolaylaştırılması Bağlamında Dünya Dış Ticaretinde Küreselleşme ve Bölgeselleşme Süreçleri, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi.
- Çelebi Ü. (2018) Lojistik performansın ekonomik büyüme üzerindeki etkileri: AB-Türkiye gümrük birliği dinamik etkiler kapsamında kavramsal model önerisi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü/AB Ana Bilim Dalı.
- Çetinceli, K., Cengiz, H. (2020), “D-8 Ülkelerinin Lojistik Performans Endeksine Göre Karşılaştırılması ve Türkiye’nin Dış Ticaretinde D-8 Ülkelerinin Yeri” 2020, Vol:6, Issue:35 pp:1014-1029 DOI: 00ATLAS Journal International Refereed Journal On Social Sciences.
- Dam, M. M., Şanlı, O. (2019), Ekonomik Özgürlüğün Büyüme Üzerindeki Etkisi: BRIC-T Ülkeleri Üzerine Bir Panel ARDL Analizi”, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Ekim 2019, Cilt: 33, Sayı: 4 Erzurum, 2019.
- <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/840392> (Erişim Tarihi: 20.12.2021).
- Deliçay, M. (2015), *Dünyada ve Türkiye’de dış ticareti kolaylaştırmaya yönelik ulusal koordinasyon çalışmaları*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü.
- Demir, İ. (2020), “Devletlerarası Ekonomik İlişkileri Düzenleyen Uluslararası Örgütlerin Politik Ekonomisi: Devletler, Çıkar Grupları ve Örgüt Bürokrasisi Kısacasında Küresel Yönetişim”, *Derleme Makalesi, Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi • Cilt 15, Sayı 53, Ocak 2020, Issn 2147-5377, Ss. 1-35 DoI: 10.14783/Maruoneri.676405* <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruoneri/issue/52123/676405> (Erişim Tarihi: 26.01.2022)
- Demirakça, Z. (2019), Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsünün Uluslararası Ticaretin Kolaylaştırılmasına Ve Gümrüklü Antrepoların Kullanımına Katkısı: İzmir İli İçin Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dennis, A. (2010), “Global Economic Crisis And Trade: The Role Of Trade Facilitation, Applied Economics Letters” 17:1753-1757 Volume 17, Issue 18, December 2010, Pages 1753-1757 The World Bank, MSN F-4K-418, 1818 H St, Washington, DC 20433, United States.
- Dereli, D.D. (2014). “E-gümrük Uygulamasının Türkiye ile AB Arasındaki Ticarete Etkisi”, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. Sayı:24. ss.252.
- Dereli, D.D. (2014), Türkiye’nin AB ile Gümrük Birliği Süreci ve E-Gümrük Uygulamasının Türk Dış Ticaretine Muhtemel Etkileri Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Doktora Tezi. Dışişleri Bakanlığı (2022), “İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı”, (OECD), https://www.mfa.gov.tr/iktisadi-isbirligi_ve-gelisme-teskilati-_oecd_.tr.mfa (Erişim Tarihi: 26.07.2022).
- Doyle, T. (2010), “Collaborative Border Management”, *World Customs Journal*, Vol. 4 No.1, pp.15-21. [https://worldcustomsjournal.org/Archives/Volume%204%2C%20Number%201%20\(Mar%202010\)/03%20Doyle.pdf](https://worldcustomsjournal.org/Archives/Volume%204%2C%20Number%201%20(Mar%202010)/03%20Doyle.pdf) (Erişim Tarihi: 03.08.2022).
- Doyle, T. (2011), “The Future of Border Management”, McLinden, G., E. Fanta, D. Widdowson and T. Doyle (eds), *Border Management Modernization*, IBRD/World Bank, Washington, DC.
- Drug Enforcement Administration (2022), El Paso Intelligence Center, <https://www.dea.gov/what-we-do/law-enforcement/epic> (Erişim Tarihi: 26.06.2022).
- Duval, Y. (2007), “Trade Facilitation beyond the Doha Round of Negotiations”, Working Paper, Asia-Pacific Research and Training Network on Trade Working Paper Series, No. 50, De-

- cember 2007 <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/178408/1/awp-50.pdf> (Erişim Tarihi: 23.04.2022).
- Duval, Y., Tengfei, W., Chortip, U. (2015), "Trade Facilitation and Paperless Trade: State of Play and the Way Forward For Asia and Pasific", United Nations ESCAP Trade, Studies in Trade and Investment Working Paper (85).
- Duval, Y., Hardy, S. (2021), "A primer on quantifying the environmental benefits of cross-border paperless trade facilitation", ARTNeT Working Paper Series No. 206, May, 2021, Bangkok, ESCAP Available at <https://artnet.unescap.org>, (Erişim Tarihi: 20.07.2022).
- Dünya Bankası (2014), "Dünya Bankası 85830-TR Nolu AB-Türkiye Gümrük Birliği Değerlendirmesi Raporu", 28 Mart 2014 Washington-USA <https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/eca/turkey/tr-eu-customs-union-tr.pdf> (Erişim Tarihi: 22.07.2022).
- Dünya Bankası (2022), Dünya Ülkeleri GSMH verileri, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAPCD>
- Dünya Ticaret Örgütü (2017), Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması, Cenevre, 2017 Economics Letters, 17(18), 1753-1757. Doi:10.1080/13504850903409771
- Eğilmez, M. (2019), *Tarihsel Süreç İçinde Dünya Ekonomisi*, Remzi Kitabevi 7. Basım, İstanbul.
- Eğilmez, M. (2020), *Türkiye Ekonomisi*, Remzi Kitabevi, Birinci Basım İstanbul 2020.
- Einhorn, T. (2014), Oxford Public International Law: Customs Law, International, Max Planck Encyclopedias of International Law [MPIL] <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1023> Oxford Public International Law (c) Oxford University Press, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022).
- Elsig, M., Pollack, M. ve Shaffer, G. (2017), "Trump is Fighting An Open War On Trade. His Stealth War On Trade May Be Even More Important", https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2017/09/27/trump-is-fighting-an-open-war-on-trade-his-stealth-war-on-trade-may-be-even-more-important/?utm_term=.06d739834c35 (Erişim Tarihi: 12.08.2022)
- Eken, E.N. (2019), Uluslararası Mal Ticaretinin Kolaylaştırılması Kapsamında Yetkilendirilmiş Yüklümlü Statüsünün Dış Ticarete Etkisi: Türkiye Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Emre, A. (2019), Uluslararası Lojistik Faaliyetlerinde Gümrük İdarelerinin Rolü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Ticaret Ana Bilim Dalı.
- Erikel, A. (2019), Türkiye'de Uygulanmakta Olan Yetkilendirilmiş Yüklümlü Statüsünün İthalat ve İhracat Gümrük İşlemleri Üzerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Altınbaş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- European Commission (2001-2021), Progress Reports and Country Reports, <https://www.avrupa.info.tr/tr/ilerleme-raporlari-744>
- European Commission (2007), EU Customs Blueprint Pathways to better customs, European Commission Directorate General of Taxation and Customs Union, Luxembourg <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7b7c26d4-f363-472c-ac51-27867cf2626b>
- European Commission (2015), EU Customs Blueprint Pathways To Better Customs, European Commission Directorate General of Taxation and Customs Union, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015 ISBN 978-92-79-49150-4 DOI:10.2778/77704, https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/customs-blueprints-pathways-better-customs_en. (Erişim Tarihi: 21.05.2022)
- European Commission (2018), The EU Customs Union @ 50 Concept to Continuum Edited by Mr Ian Muscat (Malta Customs) ISBN: 978-99957-1-396-6 https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2019-01/01_2019_the_eu_customs_union_50th_book_en.pdf (Erişim Tarihi: 11.08.2022).
- European Commission (2019), Twinning Fiche Project title: Strengthening the Administrative and Operational Capacities of the Egyptian Customs Authority Beneficiary Administration: The Egyptian Customs Authority (ECA) 2019. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/evropske-zadeve/razpisi-TMIS/Egipt_Customs.pdf (Erişim Tarihi: 22.02.022).

- Federal Almanya Maliye Bakanlığı Web Sitesi, (2022), <http://www.bundesfinanzministerium.de/https://de.wikipedia.org/w iki/Bundeszollverwaltung> (Erişim Tarihi: 10.08.2022)
- Gao, H., & Shaffer, G. (2021). "The RCEP: Great Power Competition and Cooperation Over Trade", Legal Studies Research Paper Series, Kaliforniya, <https://www.afronomicslaw.org/category/analysis/rcep-great-power-competition-and-cooperation-over-trade> (Erişim Tarihi: 17.07.2022).
- Gerstein, Daniel M., Adler, A., Aaron C. Davenport, Beth Grill, Amanda Kadlec, and William Young, (2018), *Managing International Borders: Balancing Security with the Licit Flow of People and Goods*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2018. <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PE290.html>. (Erişim Tarihi: 11.04.2022).
- Ghiran, A., Hakami, A., Bontoux, L. and Scapolo, F. (2020), "The Future of Customs in the EU 2040", EUR 30463 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-26299-2 (online), 978-92-76-26298-5 (print), doi:10.2760/29195 (online), 10.2760/978164 (print), JRC121859. (Erişim Tarihi: 22.02.2022).
- Gilpin, R. (2015), *Uluslararası İlişkilerin Ekonomi Politikası*, Çevirenler, Murat Duran, Selçuk Oktay, M.Kadir Ceyhan, Gürkan Polat, 3. Baskı, kripto yayınevi, ISBN: 978-605-4125-57-9 Ankara
- Go, E., (2018), *A Structured Literature Review Contribution and Effectiveness Of Trade Facilitation Measures*, World Bank Group Independent Evaluation Group. https://ieg.worldbankgroup.org/sites/default/files/Data/reports/tradefacilitation_literaturereview.pdf (Erişim Tarihi: 31.10.2021).
- Gökçelik, C. (2002), "Dış Ticarete Bilgisayarlı Gümrük İşlemleri", Gümrük Müfettişleri Derneği Yayını, Yayın No:8, Ankara, 2002.
- Grainger, A. (2011), "Trade Facilitation: A Conceptual Review", *Journal of World Trade* 45.1 (2011): 39-62.
- Grainger, A. (2021), "Cross-Border Logistics Operations: Effective Trade Facilitation and Border Management", Kogan Page; 1st edition (August 31, 2021) ISBN-13: 978-1789666724 ISBN-10: 1789666724 London United Kingdom; Newyork USA.
- Grainger, A., G. (2007), *Trade Facilitation And Supply Chain Management: A Case Study At The Interface Between Business And Government*, PhD Thesis, London, Birkbeck (University of London) <https://ethos.bl.uk/OrderDetails.do?uin=uk.bl.ethos.498003>
- Gültekin, S.(2020), Dünya Ticaret Örgütü Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması Ve Türkiye'de Yapılan Düzenlemeler. the Journal of Academic Social Sciences, https://asosjournal.com/?mod=makale_tr_ozet&makale_id=40053
- Gümrük Müsteşarlığı (2010), T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Stratejik Planı 2010-2014, Ankara.
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (2013), *Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (Tasfiye Hizmetleri Genel Müdürlüğü) Lojistik Sektörüne Yönelik Uygulamaları*, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Yayın No: 8 Tasfiye Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayın No: 1 Ankara
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (2013), T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Stratejik Planı 2013-2017, Ankara. <http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/387/Gumruk+ve+Ticaret+Bakanligi+2013-2017>
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (2014), 150 Soruda Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı: Ankara.
- Altuğ, G. (2017), Küresel Ekonomide Meydana Gelen Gelişmelerin Avrupa Birliği Ticaret Politikasına Etkisi: Kanada Kapsamlı Ekonomik Ve Ticaret Anlaşması Örneği, *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 2017.
- Gündoğdu, H. G. (2020), *Türkiye'de Kamu Yönetiminde Koordinasyon*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Gürbüz, H. (2014), 2023 İhracat Stratejisinde Tek Pencerenin Rolü, Yüksek Lisans/Bitirme Projesi, Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Tekirdağ.
- Gürel, A. (2020), "UTİKAT Lojistik Sektörü Raporu", İstanbul, 2020 <https://www.utikad.org.tr/images/HizmetRapor/utikadlojistiksektoruraporu2020-53923.pdf> (Erişim Tarihi: 21.11.2021).

- Gürsoylu, S. (2018), Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü Uygulaması, Gümrük İşlemleri ve Tedarik Zinciri Süreçlerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güzel, M. (2008), “Southern European Cooperative Initiative (SECI) Regional Center for Combating Transborder Crime SECI Center Annual Report 2008 Special Edition 10”<https://www.selec.org/wp-content/uploads/2019/02/SELEC-Activity-Report-2008.pdf>
- Güzel, M. (2002), “Gümrük Muhafaza İdaresinin Modernizasyonu ve Gümrük Kapıları Güvenlik Sistemleri (GÜMSİS)” Gümrük Vakfı Gümrük/Customs Dergisi, Ankara, 2002.
- Güzel, M. (2022), Dünya Gümrük Örgütü, Küresel Ticaretin Kolaylaştırılması ve Güvenli Yapılması Çalışmaları ve Türkiye, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Helble, M., Shepherd, B., Wilson, J. S. (2007), “Transparency&Trade Facilitation İn The Asia Pacific: Estimating The Gains From Reform”, Department of Foreign Affairs and Trade. Washington, DC: World Bank.
- Hepaktan, C.E. (2008), “Türkiyenin Dönüşüm Sürecinde Dış Ticaret Politikaları”, 2. Ulusal İktisat Kongresi / 20-22 Şubat 2008 / DEÜ BF İktisat Bölümü / İzmir –Türkiye.
- Heritage Foundation (2022), Ekonomik Özgürlükler Endeksi, Index of Economic Freedom <https://www.heritage.org/index/visualize?cnts=turkey|unitedstates&src=ranking> (Erişim Tarihi: 14.08.2022).
- Heritage Foundation (2022), 2022 Index of Economic Freedom, <https://www.heritage.org/index/explore?view=by-region-country-year&u=637980688796142345> (Erişim Tarihi: 20.06.2022)
- Hıdır, H.A. (2016), Dünyada Uluslararası Ticaretin Kolaylaştırılmasına İlişkin Güncel Uygulama ve Girişimler ile Bunların Ülkemize Yansımaları, Gümrük ve Ticaret Uzmanlığı Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ticaret Bakanlığı, Ankara.
- Hillbery, R., & Zhang, X. (2015), “Policy and performance in customs: evaluating the trade facilitation”, <http://citeserx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.546.9890&rep=rep1&type=pdf> (Erişim Tarihi: 09.01.2022).
- Hossain, S.S. (2016), Trade Facilitation through Border Enforcement of Intellectual Property Rights: Issues, Concerns and Possible Remedies Phd Thesis, Macquarie Law School Macquarie University Sydney, Australia
- Hussain, M.E., Haque, M. (2016), “Impact of Economic Freedom on the Growth Rate: A Panel Data Analysis”, *Economies*, 4(2), ss.1-15. (Erişim Tarihi: 20.12.2021).
- Independent Türkçe, (2021), Küresel Rekabet Endeksi, <https://www.independentturkish.com/node/399736/ekonomi> (Erişim Tarihi: 23.07.2022).
- International Chamber of Commerce (2017), Open Market Index 2017, <https://iccwbo.org/publication/icc-open-markets-index-4th-edition-2017/>
- International Chamber of Commerce, (2011), Open Market Index 2011, <https://iccwbo.org/publication/icc-open-markets-index-1st-edition-2011/>
- International Chamber of Commerce, (2013), <https://iccwbo.org/publication/icc-open-markets-index-2nd-edition-2013/>
- International Chamber of Commerce, (2015), Open Markets Index, <https://iccwbo.org/publication/icc-open-markets-index-3rd-edition-2015/>
- International Monetary Fund (2022), *Customs Matters: Strengthening Customs Administration in a Changing World*, Edited by Pérez Azcárraga, Augusto Azael, Tadatsugu Matsudaira, Gilles Montagnat-Rentier, János Nagy, and R. James Clark. Washington, DC: International Monetary Fund. ISBNs: 979-8-40020-012-0 (paper) 979-8-40020-466-1 (ePub) 979-8-40020-464-7 (PDF).
- International Monetary Fund (2021), “About the IMF”, <https://www.imf.org/en/About> (Erişim Tarihi: 20.10.2021).
- International Monetary Fund (2021), “The IMF at a Glance”, <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/IMF-at-a-Glance> (Erişim Tarihi: 20.10.2021).
- International Monetary Fund (2021), “The IMF in History: Timeline”, <https://www.imf.org/en/About/Timeline> (Erişim Tarihi: 20.10.2021).

- International Monetary Fund (2021), "World Economic Outlook, April (2021)", Ch.4. (Erişim Tarihi: 20.10. 2021).
- International Telecommunication Union Measuring the Information Society Report 2017 Volume 1 s.1 https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2017/MISR2017_Volume1.pdf
- Irwin, Douglas A. (1995), "The GATT in Historical Perspective", American Economic Review, American Economic Association, vol. 85(2), pages 323-328, May.
- İşildar, P. (2011), Türkiye'de Dış Ticaretin Çevre Üzerine Etkisi ve Kirlilik Sığınakları Hipotezi: Çevre Yönetim Sistemi (İSO 14001) ve Ekonometrik Bulgular, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Iwanow, T., Kirkpatrick, C. (2009), "Trade Facilitation And Manufactured Exports: Is Africa Different?" World Development, 37(6), 1039–1050.
- İzmir Kalkınma Ajansı, (2021), Küresel Rekabet Endeksi, <https://kalkinmaguncesi.izka.org.tr/index.php/2021/01/27/kuresel-rekabet-endeksi-ve-turkiye/>
- İzmirlioğlu, Y. T. (2020), E-Gümrük Hizmetlerinin ve Yazılımlarının Kalitesinin Belirlenmesine Yönelik Bir Uygulama, Doktora Tezi, İzmir: T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaba, M. (2017), "Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması", <https://www.sakaryayenigun.com.tr/m-ticareti-kolaylastirma-anlasmasi-4351.html> (Erişim Tarihi: 03.08.2022).
- Kan, K. (2018), "Milletler Cemiyeti ve Birleşmiş Milletler" (Ed. Çalış Şaban H., Özlük E.) Konya: Küresel İlişkiler Çağında Uluslararası Örgütler, Çizgi Kitabevi 2018.
- Karaca, N. (2003), "GATT'dan Dünya Ticaret Örgütü'ne", Maliye Dergisi, Sayı: 44 Ankara.
- Karagöl, E.T. (2013), "Ak Parti Dönemi Türkiye Ekonomisi", Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Ankara.
- Karagöl, M. (2021), *Dünya Ekonomisi Tehdit ve Fırsatlarıyla*, 5. Basım Nobel Yayınevi, ISBN:978-605-133-123-2, Ankara
- Karlı, H. ve Tanyaş, M. (2020), "Lojistik Yönetiminin Dijital Dönüşümü: Akıllı Lojistik Üzerine Sistematik Literatür Haritalaması". Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2020, 7 (2), 613-632. Optimum Journal of Economics and Management Sciences, 2020, 7(2), 613-632 DOI: 10.17541/optimum.718622 (Erişim Tarihi: 11.04.2022).
- Karlık, R. (2014), *Küreselleşen Dünyada Uluslararası Kuruluşlar* (7. Baskı), İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Kaufmann, C. (2015), "World Customs Organization (WCO)" https://www.researchgate.net/publication/315877419_World_customs_organization_WCO.
- Kaufmann, D., Kraay, A., Mastruzzi, M. (2010), The Worldwide Governance Indicators: Methodology And Analytical Issues, (World Bank Policy Research Working Paper No. 5430).
- Kaufmann, D., Kraay, A., Zoido-Lobaton, P. (1999). "Aggregating Governance Indicators", (World Bank Policy Research Working Paper No. 2195).
- Kazgan, G. (2018), İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi, yirmi birinci basım: Ağustos 2018, Remzi Kitabevi, , ISBN 978-975-14-0392-6, İstanbul
- Kazgan, G. (2021), *Tanzimattan 21. Yüzyılı Türkiye Ekonomisi Birinci Küreselleşmeden İkinci Küreselleşmeye*, 7. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul,
- Keen, M. (2003), Changing Customs Challenges and Strategies for the Reform of Customs Administration, Edited by Michael Keen ©2003 October 20, 2003 Washington, DC: International Monetary Fund.
- Kieck, E. (2010), "Coordinated Border Management: Unlocking Trade Opportunities Through One-Stop Border Posts", World Customs Journal, Vol.4, No.1.
- Kocamaz, S. (2015), "Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı Anlaşmasının Dünya Ticareti ve Türkiye'ye Etkileri", Ege Strategic Research Journal 6 (2): 31 – 56.
- Koç, S.A. (2015), Kamu Kurumlarında Çalışanlarda Kariyer Yönetimi ve Kariyer Planlama: Orta Anadolu Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğünde Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Koçakoğlu, M. A., Özaydın, A. (2020), “Yeni Korumacılık: Ticaret Savaşı mı? Küresel Liderlik Savaşı mı?”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (74) , 630-646. DOI: 10.17755/esosder.565810 (Erişim Tarihi: 12.08.2022)
- Korea Customs Service (2018), Korea Customs Service, UNI-PASS PASS, Korea, 2018.
- Korkmaz, R.M. (2021), “Ticareti Kolaylaştırmak Ne Kadar Kolay?” <https://ugm.com.tr/ticareti-kolaylastirmak-ne-kadar-kolay-5> İstanbul. (Erişim tarihi: 10.03.2022)
- Korkmaz, R.M. (2021), “Ticaretin Kolaylaştırılması ve Ticaret İşlemlerinde İlave Maliyetler Çelişkisi” <https://ugm.com.tr/ticaretin-kolaylastirilmasi-ve-dis-ticaret-islemlerinde-ilave-maliyetler-celiskisi>, İstanbul. (Erişim Tarihi: 15.05.2022).
- Kormych, B. (2017), “The European Customs Union Study Group: Drafting The EU Customs Law, European Political and Law Discourse, Volume 4 Issue 6 ISSN 2336-5439 https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3111656
- Krugman P. R., Obstfeld, M., Melitz, M. (2017), *Uluslararası İktisat Teori ve Politika* (Çeviren: O. Özsoy). Ankara: Palme Yayıncılık.
- Kumari, M., Bharti, N. (2021), Linkages Between Trade Facilitation and Governance: Relevance for Post-COVID-19 Trade Strategy, *Millennial Asia* 12(2) 162–189, 2021 © 2021 Association of Asia Scholars <https://journals.sagepub.com/doi/pdf> DOI: 10.1177/0976399620972346 (Erişim Tarihi: 04.06.2022).
- Kundak, S. (2015), *Türkiye’de İmalat Sanayinin İthalata Bağımlılığının Analizi*, Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Kuruç, B. (1988), *Belgelerle Türkiye İktisat Politikası* 1. Cilt (1929-1932) Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No; 569 Ankara.
- Kutlu, R. (2017), “Tek Pencere Sisteminin Türkiye Uygulaması”, *Gümrük ve Ticaret Uzman Görüş Elektronik İşlemler* (44-45), 6-11.
- Küçükkalay, A.M. (2016), *Dünya İktisat Tarihi*, 2. Baskı, Beta Yayınları, ISBN:978-605-303-702-7, İstanbul.
- Küçükkalay, A.M. (201), *İktisadi Düşünce Tarihi*, 5. Baskı, Beta Yayınları, ISBN:978-605-242-439-1, İstanbul.
- League of Nations, (1924-1925), International Convention Relating to the Simplification of Customs Formalities. League of Nations Treaty series, 30(775), 371–385. <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%2030/v30.pdf>
- Madison, A. (2005), *Growth and Interaction in the World Economy: The Roots of Modernity*, Wendt Lecture, American Enterprise Institute, Washington DC. 2005, p. 22. http://www.ggd.net/maddison/other_books/Growth_and_Interaction_in_the_World_Economy.pdf (Erişim Tarihi: 09.01.2022).
- Madison, A. (2008), *The West and the Rest in the World Economy: 1000–2030 Maddisonian and Malthusian interpretations* Angus Maddison P: 76 Angus Maddison Contours of the World Economy: 1-2030 AD, Oxford University Press, 2007.
- Mammadov, F.A.O. (2020), Customs System and Using Advance Technologies in Customs, Master’s Thesis, MSc Program Engineering Management, Technische Universität Wien, ReposiTUM. <https://doi.org/10.34726/hss.2020.73187> (Erişim tarihi: 23.06.2022).
- Mangır, D.Ş. (2018), “Uluslararası Para Fonu (IMF)” (Ed. Çalış Şaban H., Özlük E.) Konya: Küresel İlişkiler Çağında Uluslararası Örgütler, Çizgi Kitabevi 2018.
- Manisalı, E. (2012), *Cumhuriyetimizin Elli Yılında Dış Ekonomik İlişkiler*. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 30 (1-4), 97-121.
- Marmara Belediyeler Birliği, (2021), İnsani Gelişme Raporu, (<https://marmara.gov.tr/2020-insani-gelisme-raporu-yayinlandi>) (Erişme Tarihi: 23.07.2022).
- McLinden, G. (2012), *Collaborative Border Management: A New Approach to an Old Problem*, Economic Premise; No. 78. World Bank, Washington, DC. © World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/10044> License: CC BY 3.0 IGO.”
- Melemen, M. (2021), *Uygulamalı Uluslararası Ticaret İşlemleri*, 5. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2021.

- Miller R. C. (2008), *International Political Economy Contrasting World Views*, New York: Routledge.
- Moisé, E., Sorescu, S. (2017), "Single Window and Border Agency Co-operation: Expanding Selected OECD Trade Facilitation Indicators", TAD/TC/WP (2016)14/FINAL.
- Moisé, E., T. Orliac and P. Minor (2011), "Trade Facilitation Indicators: The Impact on Trade Costs", OECD Trade Policy Papers, No. 118, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/5kg-6nk654hmr-en> (Erişim Tarihi: 24.07.2022).
- Moisé, E., Sorescu S. (2015), "Contribution of Trade Facilitation Measures to the Operation of Supply Chains", OECD Trade Policy Papers, No. 181. Paris: OECD. <http://dx.doi.org/10.1787/5js0bslh9m25-en>
- Moisé, E., Sorescu, S. (2013), "Trade Facilitation Indicators: The Potential Impact of Trade Facilitation on Developing Countries' Trade". OECD Trade Policy Papers, No. 144. Paris: OECD.
- Mokhtar, R., Salman, O. (2014), M&E Best Practices For Customs Reform and Trade Facilitation, USAID, Egypt, Strategic Objective 16, Environmental for Trade and Investment Strengthened, Development Associates, Inc. 2014. [/https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADE332.pdf](https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADE332.pdf)
- Morini C., Paulo Costacurta de Sá Porto, Inácio E. Jr. (2017), "Trade Facilitation And Customs Revenue Collection: Is That A Paradox? World Customs Journal Brussels.
- Mustra, M. A. (2011), "Border Management Modernization And The Trade Supply Chain", In G.McLinden, E. Fanta, D. Widdowson & T. Doyle (Eds.) *Border Management Modernization* (pp. 23-35). Washington, D.C.: The World Bank.
- Nagy, J, Duchesneau, H. (2022), "Institutional and Professional Foundations Modern Customs Administration", Pérez Azcárraga, Augusto Azael, Tadatsugu Matsudaira, Gilles Montagnat-Rentier, János Nagy, and R. James Clark (Ed.). *Customs Matters: Strengthening Customs Administration in a Changing World*, Washington, DC: International Monetary Fund.
- Nagy, J, LeDrew, W. (2022), "Customs Enforcement and Cooperation with Other Administrations", Pérez Azcárraga, Augusto Azael, Tadatsugu Matsudaira, Gilles Montagnat-Rentier, János Nagy, and R. James Clark. (Ed.) *Customs Matters: Strengthening Customs Administration in a Changing World*, Washington, DC: International Monetary Fund.
- North, C. D., (1990), *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge University Press, 1990.
- Nuhoğlu, B. (2020), Türkiye'nin Dış Ticaret Sürecinde Rol Alan Tarafların Ticaretin Kolaylaştırılmasına İlişkin Karşılıklı Beklentileri Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- OECD (2021), Introducing The OECD Trade Facilitation Indicators, <https://www.oecd.org/trade/topics/trade-facilitation/documents/trade-facilitation-indicators-methodology.pdf>
- OECD (2018), "Chapter 6 The Critical Role Of Trade Facilitation In Supporting Economic Diversification and Structural Reforms", <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/f57c8757-en.pdf?>
- OECD (2015), Global Trade Costs Could Drop Dramatically If Countries Implement WTO Trade Facilitation, <https://www.oecd.org/newsroom/global-trade-costs-could-drop-dramatically-if-countries-implement-wto-trade-facilitation-agreement.htm>
- OECD (2019), Trade Facilitation Indicators Simulation, <https://sim.oecd.org/Simulator.ashx?lang=En&ds=TFI&d1c=eca&d2c=tur> (Erişim Tarihi: 23.07.2022).
- Okan, Y.T. (2016), Gümrük Çalışanlarının Çalışan Memnuniyeti İle Kurum Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İstanbul Gümrük Müdürlüğü Çalışanları Üzerine Bir Araştırma / Yer Bilgisi: İstanbul Gelişim Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Orliac, T. (2012), The Economics of Trade Facilitation Institut d'Etudes Politiques de Paris Ecole Doctorale De Sciences PO Programme Doctoral Economie des Relations Internationales Groupe d'Economie Mondiale de Sciences Po (GEM), PhD Thesis, Paris, https://thomas-Orliac.net/publications/PhD_dissertation/Orliac%20thomas,
- OSCE, UNECE, (2012), Handbook of Best Practices at Border Crossings—A Trade and Transport Facilitation Perspective. English language editors: Cynthia Peck-Kubaczek and John Nicholson Luxembourg 2012.

- Orta Anadolu İhracatçıları Birliği (2022), “Onaylanmış Kişi Statü Belgesi”, <https://www.oaib.org.tr/tr/bilgi-merkezi-sicka-sorulan-sorular-onaylanmis-kisi-statusu-belgesi-oxsb-hakkinda-bilgi-verebilir-misiniz.html> (Erişim tarihi: 18.10.2021)
- Öktem B. (2004), Turkey, *Customs Modernization Initiatives: Case Studies*. Editörler De Wulf, Luc; Sokol, José B., 2004. Washington, DC: World Bank and Oxford University Press. © World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/14911> License: CC BY 3.0 IGO.” (Erişim Tarihi: 01.06.2021).
- Önder, H. (2019), *Türkiye’de Dış Ticaret, Seçilmiş Göstergeler Geçmişten Günümüze Türkiye Ekonomisi*, Yavuz Odabaşı (Editör), Zeki Yılmaz (Editör) Ekim 2019 / 1. Baskı /Ekin Basın Yayın Dağıtım Bursa.
- Özay, N. (2019), Türkiye’de Dış Ticaret Kolaylıklarının Artırılması Bakımından Yetkilendirilmiş Ekonomik Operatör (AEO) Sisteminin Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özcan, S., Öztürkçü, N. (2018), “Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın Ticaretin Kolaylaştırılmasına İlişkin Uygulamaları ve Lojistik Sektörü Üzerine Etkisi”, IV. International Caucasus-Central Asia Foreign Trade And Logistics Congress September, 7-8, Didim/AYDIN.
- Özçelik, E. (2020), Dünya Ticaret Örgütü’nün «Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması» Düzenlemesi ve Türkiye Açısından Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir, Ü., Kantürk Y., G., Oral, M. (2016), “Cumhuriyettten Günümüze Ekonomi Politikaları Bağlamında Türk Dış Ticaretinin Gelişimi”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21(35), 149-174.
- Özel, H.A. (2011), “Türkiye’de Ticari Serbestleşmenin Tarihi Gelişimi”. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* 6 (2) 73-92 Sayı:6. Çanakkale.
- Özkan, Y.İ. (2019), “Trump Dönemi ABD Politikaları ve Dünya Ticaret Örgütü’nün Geleceği”, Istanbul Center for International Law, <https://icil.org.tr/trump-donemi-abd-politikalari-ve-dunya-ticaret-orgutunun-gelecegi/> (Erişim Tarihi: 26.07.2022).
- Özkardeş, L. (2020), Gümrük Uygulamalarında Yeni Yaklaşımların Firmaların Rekabet Yapısına Etkisi: Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, İzmir, Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özken, A. (2017), AB Tek Pencere Sisteminin Türkiye Dış Ticaretinde Pazarlama ve Lojistik Faaliyetlerine Etkileri, Doktora Tezi, Yaşar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özlük, D. (2018), “GATT ve Dünya Ticaret Örgütü’nün Uluslararası Politik Ekonomideki Rolü”, *Journal of Turkish Studies* Volume 13/7, Winter 2018, p. 367- Ankara-TURKEY
- Özmen, H. (2018), *Yetkilendirilmiş Yükümlü Rehberi*, Gümrük ve Ticaret Müfettişliği Derneği Yayınları, Ankara, 2018.
- Özsomuncu, C. (2021), Tedarik Zincirinde Blokzincir Teknolojisinin Kullanımı: Gümrük Sektörü Üzerine Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Uluslararası Ticaret ve Lojistik Anabilim Dalı, İstanbul, 2021.
- Öztürkci, N. (2015), İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Etkileşimi: İstanbul Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü’nde Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı
- Persson, M. (2013), “Trade Facilitation and The Extensive Margin, *The Journal of International Trade & Economic Development*”, 22(5), 658693.
- Pınar, A., Diken, A. (2020), “Lojistik Performans Endeksi Kapsamında Lojistik Üslerin Türkiye Ekonomisine Etkisi Üzerine Bir İnceleme”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Yıl:19 Sayı:39 Güz:2020/3 s.1384-1406
- Polany, K. (2017), *Büyük Dönüşüm, Çağımızın Siyasal ve Ekonomik Kökenleri*, Çeviren Ayşe Buğra. İletişim Yayıncılık, 14. Baskı, ISBN-13: 978-975-470-848-6, İstanbul
- Polner, M. (2011), “Coordinated Bordermanagement: From Theory To Practice”, *World Customs Journal*, Vol. 5 No. 2, pp. 49-61.
- Portugal-Perez, A., Wilson, J. S. (2012), “Export Performance and Trade Facilitation Reform: Hard and Soft Infrastructure”, *World Development*, 40(7), 12951307.

- Portugal-Perez, Wilson, (2010),” Export Performance and Trade Facilitation Reform Hard and Soft Infrastructure”, The World Bank Development Research Group Trade and Integration Team, Policy Research Working Paper 5261.
- Price Water House (2020), Egypt: “The new Customs Law No. 207 of 2020 November 2020”, <https://www.pwc.com/m1/en/tax/documents/2020/egypt-the-new-customs-law-no-207-2020.pdf>
- Price Water House (2021),” Egypt: New Customs Regulations Minister of Finance Decree No. 430 of 2021” September 2021 <https://www.pwc.com/m1/en/tax/documents/2021/egypt-new-customs-regulations-minister-of-finance-decree-no430-2021.pdf>
- Regional Comprehensive Economic Partnership Agreement (2020), <https://rcepsec.org/legal-text/> (Erişim Tarihi: 29.06.2022).
- Rentier, G.M., Bremeersch, (2022), “The Multifaceted Role of Customs and Its Importance for the Economy and Society”, Pérez Azcárraga, Augusto Azael, Tadatsugu Matsudaira, Gilles Montagnat-Rentier, János Nagy, and R. James Clark. (Ed.) *Customs Matters: Strengthening Customs Administration in a Changing World*, IMF, Washington.
- Resmî Gazete (1929), 1 Temmuz 1929 tarihli Resmî Gazete Kanun No: 1499 Gümrük Tarifesi kanunu Kabul tarihi 1/ 6/1929.
- Resmî Gazete (2003), 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu 4926: 10/7/2003: Tarih: 19/7/2003 Sayı: 25173: Tertip: 5 Cilt: 42 Ankara (Erişim Tarihi: 01.06.2022).
- Resmî Gazete (2016), Dünya Ticaret Örgütünü Kuran Marakeş Anlaşmasını Tadil Eden Protokol ile Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun, 27.01.2016 tarihli Resmî Gazete: Ankara
- Resmî Gazete (2019), Ticaretin Kolaylaştırılması Koordinasyon Komitesi Genelge 2019/6 13.04.2019 tarihli ve 30744 sayılı R.G. (Erişim Tarihi 31.10.2021).
- Resmî Gazete (1999), 4458 sayılı Gümrük Kanunu, 4.11.1999 tarihli 23866 sayılı Resmî Gazete,
- Resmî Gazete, (2007), 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kanun Numarası Kabul Tarihi: 5607: 21/3/2007 Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih: 31/3/2007 Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Sayı: 26479 Cilt: 46 (Erişim Tarihi: 01.06.2022).
- Resmî Gazete, (1953), 29.01.1953 tarihli ve 8321 sayılı R.G, Bir Gümrük İşbirliği Konseyi İhdasına Mütedair Mukavelename ile Avrupa Gümrük Birliği İnceleme Grubuna müteallik Protokolün onanması hakkında Kanun. (Erişim Tarihi 01.11.2021) .
- Resmî Gazete (2021), 16.07.2021, 31543 sayılı R.G., Yeşil Mutabakat Eylem Planı’na ilişkin 2021/15 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi” (Erişim Tarihi: 23.07.2022).
- Resmî Gazete (2005), 6.11.2005, 25985 sayılı R.G., Gümrük Rejimlerinin Basitleştirilmesi ve Uyumlaştırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme Hakkında Değişiklik Protokolüne Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun, 5426 sayılı, 28.10.2005 tarihli Kanun. (Erişim tarihi: 22.05.2022).
- Rhodes, R. A. W. (1996), *The New Governance: Governing Without Government*, Political Studies, XLIV, 652-667.
- Rippel, B. (2011), “Why Trade Facilitation is Important for Africa” Africa Trade Policy Notes,
- Roekel, W. V. (2017), “Improving The Logistics Performance Index (LPI) by Assigning Weights to Its Six Core Components, Using the Best-Worst Method”, Master of Science in Systems Engineering, Policy Analysis and Management at the Delft University of Technology.
- Rourke, J. T. (2015), *International Politics On The World Stage*, (2015) 12th Edition, New York, McGraw- Hill).
- Sabah Gazetesi (2022), “Küresel Ticaret 29 Trilyon Dolar”, <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/kerem-alkin/2022/02/11/kuresel-ticaret-2022de-29-trilyon-dolar> (Erişim Tarihi: 06.04.2022).
- Sadikov, A. M. (2007), “Border And Behind-The-Border Trade Barriers And Country Exports”, IMF Working Papers, 1–32. Washington, DC: International Monetary Fund.
- Sakya, D., Villaverde, J., Maza, A., Bonuedi, I. (2017), The Effects Of Trade And Trade Facilitation On Economic Growth In Africa. *African Development Review*, 29(2), 350-361.
- Sarı, M. (2011), Uluslararası Ticaretin Kolaylaştırılması uygulamaları ile Uluslararası Ticarete Güvenlik Politikası Önlemleri ve Bunların Bir Arada Uygulanabilirliği, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara.

- Savrul, B.K., Özel, H.A., Kılıç, C. (2013), "Osmanlı'nın Son Döneminden Günümüze Türkiye'de Dış Ticaretin Gelişimi", Onsekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Cilt:8, Sayı:1, s.55-78. Çanakkale. <http://acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080/xmlui/handle/COMU/409> (Erişim Tarihi: 19.04.2022).
- Saygılıoğlu, N., Arı, S. (2003), *Etkin Devlet, Kurumsal Bir Tasarı ve Politika Önerisi*, Sabancı Üniversitesi, ISBN: 975-8362-21-6, İstanbul.
- Seyidoğlu, H. (2020), *Uluslararası İktisat Teori Politika ve Uygulama*, 20. Baskı (İstanbul: Güzem Can Yayınları, 2020).
- Shepherd, B. (2016), "Trade Facilitation and Global Value Chains: Opportunities for Sustainable Development", Geneva: International Centre for Trade and Sustainable Development (ICTSD).
- Shepherd, B., Wilson, J. S. (2007). "Trade, infrastructure, and roadways in Europe and Central Asia: New empirical evidence", *Journal of Economic Integration*, 22(4), 723–747.
- Seymen, D. A. (2000), Dış Ticarete Yeni Korumacı Eğilimler ve Türk Dış Ticareti Açısından Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Soysal, H.C., Sunay N.Ö., (2021), Bir Bilge Kişi, Ünsped Gümrük Müşavirliği, İstanbul <https://ugm.com.tr/bir-bilge-kisi> (Erişim Tarihi: 23.07.2022).
- Standing Committee for Economic and Commercial Cooperation of the Organization of Islamic Cooperation (COMCEC) (2018), *Authorized Economic Operator Programs In the Islamic Countries: Enhancing Customs-Traders Partnership*, COMCEC Coordination Office Prof. Dr. Nazire Nergiz DİNÇER and Prof. Dr. Ayça Tekin-KORU with contributions of Dr. Chahir ZAKI and Mr. Kenan GÜLER. Ankara, 2018.
- Standing Committee for Economic and Commercial Cooperation of the Organization of Islamic Cooperation (COMCEC) (2015), *Establishing Well Functioning National Trade Facilitation Bodies (NTFBs) in the OIC Member States* COMCEC Coordination Office by Edna Ramirez Robles, Ankara, August 2015.
- Standing Committee for Economic and Commercial Cooperation of the Organization of Islamic Cooperation (COMCEC) (2016), *Improving the Border Agency Cooperation Among the OIC Member States for Facilitating Trade*, The authors of the report are: Hints J., Männistö T., Mohanty S., Kähäri P., Wong Chan S., Phan TTH., Salas Chaverri D., Ruyters T., Hameri AP., Tsikolenko V., and Rudzitis N. COMCEC Coordination Office Ankara, September 2016.
- Standing Committee for Economic and Commercial Cooperation of the Organization of Islamic Cooperation (COMCEC) (2019), *Improving Customs Transit Systems In the Islamic Countries*, COMCEC Coordination Office team led by Mr. Jaroslav ILLE with the contributions of Mr. Andreja ZIVKOVIC and Mr. Dragan SUTEVSKI, Ankara, October 2019.
- Standing Committee for Economic and Commercial Cooperation of the Organization of Islamic Cooperation (COMCEC) (2017), *Single Window Systems in the OIC Member States*, COMCEC Coordination Office COMCEC Coordination Office to the team led by Ms. Birgit VIOHL and Mr. Andreja ZIVKOVIC Ankara, February 2017.
- Standing Committee for Economic and Commercial Cooperation of the Organization of Islamic Cooperation (COMCEC) (2014), *Facilitating Intra-OIC Trade: Improving the Efficiency of the Customs Procedures in the OIC Member States*, COMCEC Coordination Office This study is prepared by Murat Deliçay, Expert at the COMCEC Coordination Office. Ahmet Okur (COMCEC Coordination Office) provided support in collecting data from different resources. Ankara, February 2014.
- Standing Committee for Economic and Commercial Cooperation of the Organization of Islamic Cooperation (COMCEC) (2017), *Improving Transnational Transport Corridors In the OIC Member States: Concept and Cases* COMCEC Coordination Office October 2017 COMCEC Coordination Office Ankara, October 2017.
- Standing Committee for Economic and Commercial Cooperation of the Organization of Islamic Cooperation (COMCEC) (2014), *Preferential Trade Agreements and Trade Liberalisation Efforts in the OIC Member States: With Special Emphasis on the TPS-OIC* COMCEC Coordi-

- nation Office This report has been commissioned by the COMCEC Coordination Office to InterAnalysis at the University of Sussex. Ankara, September 2014.
- Staples (1998), Trade Facilitation – Draft, Washington D.C.: World Bank. <http://ctrc.sice.oas.org/geograph/trdftn/Rankin.pdf> (Erişim Tarihi: 02.11.2021).
- Schwab, K., Zahidi, S. (2020), The Global Competitiveness Report, Geneva: World Economic Forum.
- Sweden National Board of Trade, The Four pillars of Trade Facilitation, Retrieved from UNECE <https://tfig.unece.org/details.html>
- Şahin, M. (2018), İyi Yönetişimin Bir Gereği Olarak E-Yönetişim ve Gümrük Tek Pencere Sisteminin E-Yönetişim Çerçevesinde Değerlendirilmesi, Ombudsman Akademik, 2018 Yılı Özel Sayı/ Kamu Hizmetlerinde İyi Yönetim İlkeleri, 245-257.
- Şahinöz A. (2002), Dünya Ticaret Örgütü'nün Dönüşümü, Küreselleşme ve Türkiye Tarımı Sempozyumu, Ankara.
- Şanlı, O. (2019), 21. yy'da Avrupa Birliği, Türkiye- AB İlişkileri ve Diğer Etkin Entegrasyon Teorileri, Pages = {243-273}, İsbn = {978 975 02 5816 9} Ankara Seçkin Yayınevi Editör Doç. Dr. Aslı Yenipazarlı Seçilmiş Konularla 21. Yüzyılda Dünya Ekonomisi Kavram – Teori- Politika- Güncel Göstergeler Doç. Dr. Aslı Yenipazarlı (Editör) Aralık 2019/1. Baskı/440 Syf.
- Şanlı, O. (2019), Dünya Ticaretinin Serbestleştirilmesine Yönelik Çabalar ve Antiliberal Politikalar, Pages = {207-243}, ISBN = {978 975 02 5816 9} Ankara Seçkin Yayınevi Editör Doç. Dr. Aslı Yenipazarlı Seçilmiş Konularla 21. Yüzyılda Dünya Ekonomisi Kavram – Teori- Politika- Güncel Göstergeler Doç. Dr. Aslı Yenipazarlı (Editör) Aralık 2019/1. Baskı/440 Syf.
- Şen, F. (2018), Trade Facilitation Implementation in US Customs and Border Protection, Master of Sciences Thesis, Boston University, Metropolitan College.
- Takım, A. (2021), *Uluslararası Ticarete Giriş, Kavram, Teori, Politika ve Uygulama*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa Ekim 2021.
- Tanısah, K. (2021), Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikasının Firmalara Olan Etkisi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü.
- The Economist Intelligence Unit, (2020), The Global Illicit Trade Environment, Index, [http://illicittradeindex.eiu.com/documents/EIUWhite%20Paper %20June FINAL.pdf](http://illicittradeindex.eiu.com/documents/EIUWhite%20Paper%20June%20FINAL.pdf). (Erişim Tarihi: 20.10.2021).
- The Heritage Foundation and The Wall Street Journal (2015), 2015 Index of economic freedom, Washington DC, https://www.heritage.org/index/pdf/2015/book/index_2015.pdf (Erişimi Tarihi: 13.12.2021).
- The Heritage Foundation (2016), 2016 Index of Economic Freedom, Washington DC https://www.heritage.org/index/pdf/2016/book/index_2016.pdf
- The Heritage Foundation (2017), 2017 Index Of Economic Freedom, The Heritage Foundation, Washington DC, https://www.heritage.org/index/pdf/2017/book/index_2017.pdf (Erişimi Tarihi: 13.12.2021).
- The Heritage Foundation, (2018), 2018 Index Of Economic Freedom, Washington DC <https://www.heritage.org/international-economies/commentary/2018-index-economic-freedom> (Erişimi Tarihi: 13.12.2021).
- The Heritage Foundation, (2019), 2019 Index Of Economic Freedom, Washington DC https://www.heritage.org/index/pdf/2019/book/index_2019.pdf (Erişimi Tarihi: 13.12.2021).
- The Heritage Foundation (2020), 2020 Index Of Economic Freedom, Washington DC https://www.heritage.org/index/pdf/2020/book/2020_IndexofEconomicFreedom_Highlights.pdf (Erişimi Tarihi: 13.12.2021).
- The Heritage Foundation (2021), 2021 Index Of Economic Freedom, Washington DC https://www.heritage.org/index/pdf/2021/book/index_2021.pdf (Erişimi Tarihi: 13.12.2021).
- The Heritage Foundation (2022), 2022 Index Of Economic Freedom, Washington DC <https://www.heritage.org/index/ranking>. (Erişim Tarihi: 31.07.2022).
- Tholos Foundation, (2021), Uluslararası Ticaret Engel Endeksi, <https://www.tradebarrierindex.org/>

- Ticaret Bakanlığı (2022), ABD Ülke Profili, <https://ticaret.gov.tr/data/5efc52d313b876f898f3c285/ABD.pdf> (Erişim Tarihi: 30.07.2022).
- Ticaret Bakanlığı, (2022), Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu, <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/cok-taraffi-ve-bolgesel-iliskiler/cok-taraffi-iliskiler/birlesmis-milletler-avrupa-ekonomik-komisyonu> (Erişim Tarihi: 21.06.2022).
- Ticaret Bakanlığı (2022), Dünya Gümrük Örgütü, <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/cok-taraffi-ve-bolgesel-iliskiler/cok-taraffi-iliskiler/dunya-gumruk-orgutu>
- Ticaret Bakanlığı (2022), Ekonomik Görünüm Temmuz 2022, <https://ticaret.gov.tr/data/5e18288613b8761dccc355ce/Ekonomik%20Görünüm%20Temmuz%202022.pdf> (Erişim Tarihi: 10.08.2022).
- Ticaret Bakanlığı (2018), Ticaret Bakanlığı 2018 yılı Faaliyet Raporu, Ankara. <https://ticaret.gov.tr/data/5d00e40113b8760fa4ee54f6/Ticaret%20Bakanligi%20raporu.pdf> (Erişim Tarihi: 25.07.2021).
- Ticaret Bakanlığı (2019), Ticaret Bakanlığı 2019 yılı Faaliyet Raporu, Ankara. https://strateji.ticaret.gov.tr/data/5daf068713b87654702d58c4/TICARET_BAKANLIGI_2019_YILI_FAALİYET_RAPORU.pdf
- Ticaret Bakanlığı (2022), Avrupa Birliği, <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/avrupa-birligi> (Erişim Tarihi: 22.06.2022).
- Ticaret Bakanlığı (2019), Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı, Ankara. <https://strateji.ticaret.gov.tr/yayinlar/stratejik-planlar>
- Ticaret Bakanlığı (2020), Ticaret Bakanlığı 2020 yılı Faaliyet Raporu, Ankara. <https://ticaret.gov.tr/data/603918f113b876467cca2101/TICARET%20BAKANLIGI%202020%20YILI%20FAALİYET%20RAPORU%2026.02.2021.pdf> (Erişim tarihi: 20.06.2022).
- Ticaret Bakanlığı (2021), Ticaret Bakanlığı 2021 yılı Faaliyet Raporu, Ankara. <https://strateji.ticaret.gov.tr/data/5daf068713b87654702d58c4/TICARET%20BAKANLIGI%202021%20YILI%20FAALİYET%20RAPORU.pdf>
- Ticaret Bakanlığı (2022), Güney Kore Ülke Profili, <https://ticaret.gov.tr/data/619ca44e13b8768f14e-e1fd4/G%C3%BCney%20Kore%20%C3%9Clke%20Profili%202022.pdf> (Erişim Tarihi: 11.07.2022).
- Ticaret Bakanlığı Etik Komisyonu ve Etik Davranış İlkeleri Yönergesi (2021), Kamu Görevlileri Etik Sözleşmesi 2021.
- Ticaret Bakanlığı (2022), “Federal Almanya Ülke Profili”, <https://www.cbp.gov/travel/preclearance> (Erişim Tarihi: 20.06.2022).
- Ticaret Bakanlığı (2022), Ticaret Kolaylaştırılması Anlaşması, <https://www.google.com/search?q=DT%C3%96+T%C4%TICARET>
- Ticaretin Kolaylaştırılması Kurulu (2018), Ticaretin Kolaylaştırılması Türkiye Stratejisi ve Beş Yıllık Eylem Planı (2018-2022) (Tkk-Gk-2017-2-6) <https://kolayticaret.gov.tr/userfiles/files/EylemPlanıFull.pdf> (Erişim Tarihi: 02.11.2021).
- Ticaret Bakanlığı (2022), Onaylanmış Kişi Statüsü, <https://ggm.ticaret.gov.tr/data/5dedfe4d13b876e93804ba65/c7376eb876279379fa465b0e0602c43a.pdf> (Erişim Tarihi: 19.03.2022).
- Ticaret Bakanlığı (2019), Ortak Transit Rejimi ve NCTS, <https://ticaret.gov.tr/gumruk-islemleri/sikca-sorulan-sorular/ticari/ortak-transit-rejimi>, (Erişim Tarihi: 25.05.2022).
- Ticaret Bakanlığı (2022), Mısır Arap Cumhuriyet Pazar Bilgileri, <https://ticaret.gov.tr/data/5f0d69cc13b8769ff05749b4/MISIR%20ülke%20profili%202022%20mayıs.pdf> (Erişim Tarihi: 03.07.2022).
- Toy, İ. (2010), Türk Gümrüklerindeki Çalışma Şartları ve Personel Sorunları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Çalışma Ekonomisi Bilim Dalı.
- TRACDHS (2022), History of the U.S. Customs Service, <https://trac.syr.edu/traccus/findings/aboutCUS/cusHistory.html> (Erişim Tarihi: 30.07.2022).

- Rhodes, R. A. W. (1996). *The New Governance: Governing Without Government*. Political Studies, XLIV, 652-667. <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PSPA108/rhodes.pdf>
- TRALAC, Trade Law Center (2019), Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Bölgesi, <https://www.tralac.org/resources/our-resources/6730-continental-free-trade-area-cfta.html> (Erişim Tarihi: 26.04.2022)
- Turna, A. (2015). *The Role and Function of Customs Administrations in Preventing Transnational Crimes: A Case Study of Turkey*, Doctoral dissertation, Northeastern University.
- UNCTAD (2006), *Trade Facilitation Handbook Part I – National Facilitation Bodies: Lessons from Experience*. United Nations publication. New York and Geneva.
- UNECE (United Nations Economic Commission for Europe) (2003), *Trade Facilitation. The Challenges for Growth and Development*. (Cosgrove-Sacks, C., & Apostolov, M., Eds.) United Nations, New York and Geneva, 2003. https://unece.org/DAM/cefact/publica/ece_trade_299.pdf
- UNECE (2002), “Trade Facilitation: An Introduction to Basic Concepts and Benefits”, Geneva: United Nations, ECE/TRADE/289.
- UNECE CEFAC (2021), “Recommendation”, <https://unece.org/trade/uncefact/tf-recommendations> (Erişim Tarihi: 31.10.2021).
- UNECE (2019), “Summary of UNECE Trade Facilitation Recommendations” 2019 revised edition <https://unece.org/DAM/tra> (Erişim tarihi: 23.06.2022).
- UNECE (2022), “Trade Facilitation Implementation Guide 2022” <https://tfig.unece.org/details.html>
- United Nations (2021), *Digital and Sustainable Trade Facilitation: Global Report 2021 Based on the United Nations Global Survey on Digital and Sustainable Trade Facilitation*, <https://www.unescap.org/kp/2022/untf-survey-2021-global> (Erişim Tarihi: 28.06.2022).
- United Nations Development Program (2020), *Human Development Report 2020 The next frontier Human development and the Anthropocene*, Human Development Index 2020 sayfa: 343-346 <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2020.pdf>, Undp-Tr-Briefing-Note-Turkey-Tr%20(2). Pdf (Erişim Tarihi: 13.12.2021).
- United Nations Development Program (2020), *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, 12 03, 2020 tarihinde* www.tr.undp.org: <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals.html> (Erişim Tarihi, 23.04.2022).
- UTİKAT, (2018), *Lojistik Performans Endeksi 2018 ve Türkiye*, <https://www.utikad.org.tr/Detay/Sektor-Haberleri/23460/lojistik-performans-endeksi-2018-ve-turkiye>
- Ünay, S., Dilek, Ş. (2018), “Yeni Korumacılık ve Ticaret Savaşları”, SETA, 228, 1-28. (Erişim Tarihi: 15.01.2022).
- Ünsal, S. S. (2007), *Ticaretin Kolaylaştırılması Bağlamında Tek Pencere Uygulaması. Gümrük Müsteşarlığı Uzmanlık Tezi*, Ankara: Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü.
- Ürkmaz, N. (2014), *Gümrük ile İş Dünyası Arasındaki İşbirliği Etkinliklerinin Kavramsal Altyapıları ve Uygulama Usulleri*, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi
- Weerth, C. (2009), “The Structure and Function of the World Customs Organization”, *Customs Organization, Global Trade and Customs Journal*, ISSN 1569-755X, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, Vol. 4, Iss. 5, pp. 131-154
- White, E. (2017), “The Obstacles to Concluding the EU-Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement and for the Future”, *Global Trade and Customs Journal* 12(5): 176:183).
- Wilson, J. S., Mann, C. L. & Otsuki, T. (February 2004), *Assessing the potential benefit of trade facilitation: A global perspective* (World Bank Policy Research Working Paper 3224), Retrieved February 2004, from <http://econ.worldbank.org>.
- Wilson, J. S., Mann, C. L., & Otsuki, T. (2005), *Assessing the benefits of trade facilitation: A global perspective*. *World Economy*, 28(6), 841-871. doi: 10.1111/j.1467-9701.2005.00709.x
- Wilson, J.S., Mann, C.L., Otsuki, T. (2004), *Assessing the Potential Benefit of Trade Facilitation: A Global Perspective*, World Bank Policy Research Working Paper 3224.

- Wolfgang, H. M., Dallimore, C., (2012), The World Customs Organization and its Role in the System of World Trade: An Overview, *European Yearbook of International Economic Law (EYIEL)*, Vol. 3 (2012) (pp.613-633) November 2012 DOI:10.1007/978-3-642-23309-8_19
- World Bank (2005), *Border Management Modernization Handbook*/Edited by Gerard McLinden, Enrique Fanta, David Widdowson, Tom Doyle, ISBN: 978-0-8213-8596-8 eISBN: 978-0-8213-8597-5 DOI: 10.1596/978-0-8213-8596-8 Washington DC.
- World Bank (2005), *Customs Modernization Handbook*/Edited by Luc de Wulf, José B. Sokol. p. cm.—(Trade and development series) Includes bibliographic references and index. ISBN-0-8213-5751-4 (pbk.) I. Customs administration—Developing countries. I. Wulf, Luc de, 1942- II. Sokol, José B. III. Seri Washington DC.
- World Bank (2020), *Doing Business 2020*. Washington, DC: World Bank. DOI:10.1596/978-1-4648-1440-2. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0 IGO.
- (Erişim Tarihi: 18.07.2022).
- World Bank (2014-2020), *Doing Business Reports*, <https://www.worldbank.org/en/programs/business-enabling-environment/doing-business-legacy> (Erişim Tarihi: 23.07.2023).
- World Bank (2022), *Worldwide Governance Indicators*, <https://info.worldbank.org/governance/wgi/>
- World Bank (2022), *Gross Domestic Products*, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>
- World Bank (2007), *Lojistic Performance Index*, <https://lpi.worldbank.org/international/global/2007>
- World Bank (2010), *Lojistic Performance Index*, <https://lpi.worldbank.org/international/global/2010>
- World Bank (2012), *Lojistic Performance Index*, <https://lpi.worldbank.org/international/global/2012>
- World Bank (2014), *Lojistic Performance Index*, <https://lpi.worldbank.org/international/global/2014>
- World Bank (2016), *Lojistic Performance Index*, <https://lpi.worldbank.org/international/global/2016>
- World Bank (2018), *Lojistic Performance Index*, <https://lpi.worldbank.org/international/global/2018>
- World Bank Group (2018), *Logistics Performance Index 2018*: <https://lpi.worldbank.org/international/global/2018> (Erişim Tarihi: 18.07.2022).
- World Bank (2018), *Aggregated Logistic Performance Index*, <https://lpi.worldbank.org/international/aggregated-ranking/Aggregated LPI 2012-2018>.
- World Bank Independent Evaluation Group (2019), *Grow with the Flow An Evaluation of World Bank Group Support to Facilitating Trade 2006–17* DOI:10.1596/IEG135550Vol1 <https://ieg.worldbankgroup.org/sites/default/files/Data/Evaluation/files/facilitatingtrade.pdf> (Erişim Tarihi: 01.11.2021).
- World Customs Organization (2022), *Strategic Plan 2022-2025*, http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/about-us/administrative-documents/strategic-plan-2022_2025.pdf?d-b=web (Erişim Tarihi: 27.07.2022).
- World Customs Organization (2006), *WCO Single Window Compendium*, <http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/single-window/compendium/swcompendiumvol1all-parts.pdf>
- World Customs Organization (2005), *Resolution Of The Customs Co-Operation Council On The Framework Of Standards To Secure And Facilitate Global Trade*, Brussels: 2005.
- World Customs Organization (2018), *SAFE Framework of Standarts to Secure and Facilitate Global Trade*. Brussels: 2018.

- World Customs Organization (2021), SAFE Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade, Brussels: 2021, <http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/safe-package/safe-framework-of-standards.pdf> (Erişim Tarihi: 25.06.2022).
- World Customs Organization (1950), Convention Establishing A Customs Co-Operation Council, WCO: Brussels <http://www.wcoomd.org/en/about-us/legal-instruments/~/-/media/7E31EB9C-9DC24D7984C217508F05D9E8.ashx>
- World Customs Organization (2006), Coordinated Border Management An Inclusive Approach for Connecting Stakeholder <http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/safe-package/cbm-compendium.PDF?db=web> (Erişim Tarihi: 18.11.2021).
- World Customs Organization (2008), International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (as amended). Text of the Revised Kyoto Convention. WCO. http://www.wcoomd.org/en/Topics/Facilitation/Instrument%20and%20Tools/Conventions/pf_revised_kyoto_conv/Kyoto_New (Erişim Tarihi: 20.09.2021).
- World Customs Organization (2019), Terms of Reference of WCO Working Bodies (August 2019) <http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/about-us/wco-working-bodies/terms-of-reference-of-wco-working-bodies-august-2019.pdf?db=web> (Erişim Tarihi: 21.12.2021).
- World Customs Organization (2021), Dünya Gümrük Örgütü, Misyon, Vizyon ve Değerleri, <http://www.wcoomd.org/en/about-us/what-is-the-wco/vision-mission-values.aspx#>: (Erişim Tarihi: 21.06.2022).
- World Customs Organization (2021), Integrity Development Guide, Brussels, 2021. http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/integrity/instruments-and-tools/integrity_guide.pdf?la=en (Erişim Tarihi: 01.07.2022).
- World Customs Organization (2022), International Customs Day, <http://www.wcoomd.org/en/about-us/international-customs-day/previous-editions.aspxx> (Erişim Tarihi: 27.06.2022)
- World Customs Organization (2021), Legal Instruments, <http://www.wcoomd.org/en/about-us/legal-instruments.aspx> (Erişim Tarihi: 28.11.2021)
- World Customs Organization (2021), What is Securing and Facilitating Legitimate Global Trade <http://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/overview/customs-procedures-and-facilitation.aspx> (Erişim; Tarihi: 27.11.2021)
- World Customs Organization (2022), <http://www.wcoomd.org/en/media/newsroom/2021/may/following-jamaica-accession-the-revised-kyoto-convention-now-has-128-contracting-parties.aspx> (Erişim Tarihi: 30.06.2022).
- World Customs Organization (2022), WCO Regional Bodies, <http://www.wcoomd.org/en/about-us/wco-regional-bodies.aspx> (Erişim Tarihi: 21.06.2022).
- World Customs Organization (2020), 2018-2019 annual reports, 2018-2019, http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/about-us/annual-reports/annual-report-2018_2019.pdf, (Erişim tarihi: 17.04.2022)
- World Customs Organization (2022), <http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/about-us/wco-working-bodies/terms-of-reference-of-wco-working-bodies.pdf?db=web>
- World Custom Organization (2022), Integrity Program Overview, <http://www.wcoomd.org/en/topics/integrity/overview.aspx> (Erişim Tarihi: 17.08.2022).
- World Custom Organization (2022), Working Group on the comprehensive review of the Revised Kyoto Convention, http://www.wcoomd.org/en/wco-working-bodies/procedures_and_facilitation/wg_comprehensive_review_rkc.aspx (Erişim tarihi: 22.02.2022).
- World Custom Organization (2022), The World Customs Organization Trade Facilitation Agreement Working Group (TFAWG), <http://www.wcoomd.org/en/topics/wco-implementing-the-wto-atf.aspx> (Erişim tarihi: 23.05.2022).
- World Economic Forum (2012), The Global Enabling Trade Report 2012 Reducing Supply Chain Barriers, Robert Z. Lawrence, Margareta Drzeniek Hanouz, And Sean Doherty, Editors, ISBN-10: 92-95044-29-0 ISBN-13: 978-92-95044-29-6 www.weforum.org

- World Economic Forum (2014), The Global Enabling Trade Report 2014 Edited by Margareta Drzeniek Hanouz, Thierry Geiger, Sean Doherty, ISBN-10: 92-95044-53-3 ISBN-13: 978-92-95044-53-3-www.weforum.org (Erişim Tarihi: 20.04.2022).
- World Economic Forum, Global Alliance for Trade Facilitation, (2019), The Global Enabling Trade Report 2016 is a joint publication of the World Economic Forum (www.weforum.org) and the Global Alliance for Trade Facilitation (www.tradefacilitation.org). Report's website at <http://wef.ch/getr16> for more information. Copyright © 2016 by the World Economic Forum and the Global Alliance for Trade Facilitation. ISBN: 978-1-944835-06-4. (Erişim Tarihi: 18.03.2022).
- World Economic Forum (2019), The Global Competitiveness Report, Edited Klaus Schwab (2019), www.weforum.org/gcr. (Erişim Tarihi: 21.04.2022).
- World Trade Organization (2015), World Trade Report 2015, Speeding up trade: benefits and challenges of implementing the WTO Trade Facilitation Agreement, https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_trade_report15_e.pdf (Erişim Tarihi: 25.04.2022)
- World Trade Organization (2021), TFA Article 8 on Border Agency Cooperation (BAC)- https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc9_e/desci36_e.htm (Erişim Tarihi: 18.11. 2021).
- World Trade Organization, (2022), Trade Facilitation, https://www.wto.org/english/tratop_e/tradfa_e/tradfa_e.htm
- Varoğlu, N. (2019), Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması Sürecinde Türk Dış Ticareti İçin Bir Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Vurgun, P. (2012), Gümrük Geçişlerinin Kolaylaştırılması, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Yalçın, A., Yalçın, S. (2021), Küresel Endeksler Kapsamında Nijerya'nın Performans Analizi, (2015-2020) S. International Journal Of Economic Studies Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi March 2021, Vol:7, Issue:1 Mart 2021, Cilt:7, Sayı:1 E-Issn: 2149-8377 P-Issn: 2528-9942 Journal Homepage: www.Ekonomikarastirmalar.org Performance Analysis Of Nigeria Within The Scope Of Global Indexes (2015- 2020).
- Yalçınkaya, A. (2011), Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan Cumhuriyetleri Arasında Fergana Serbest Ticaret Bölgesi Projesi. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 0 (34) , 67-104.
- Yalçınkaya, A. (2019), Avrasyacı Bölgeselleşme Girişimleri: KEİ, AEB, ŞİÖ. International Journal of Political Science and Urban Studies, International Journal of Political Science and Urban Studies, 85-100. DOI: 10.14782/ipsus.594456.
- Yalçınkaya, A., Güzel M. (2021), Bölgeselleşme Örnekleri Olarak TRACECA, Avrasya Ekonomik Birliği, Yeni İpek Yolu ve Kuşak-Yol, IJAR. 6(12),100-124. Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi International Journal Of Afro-Eurasian Research (Ijar) E-ISSN 2602-215x Volume 6- Issue 12- June 2021 / Cilt 6 – Sayı 12 – Haziran 2021. (Erişim Tarihi: 10.08.2022).
- Yalçınkaya, A., Tuğlu, D. (2021). Economy Policy of Iran Against Financial Sanctions. Strategic Public Management Journal, 7 (14) , 1-12. (Erişim Tarihi: 03.08.2022).
- Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (2020), Dış Ticaret İşlemlerinde Karşılaşılan Tüm Maliyetler ve İşlem Sürelerinin Tespiti Amacıyla Bir Analiz Çalışması Yapılması başlıklı 5 no.lu Eylem Planı Raporu, Ticaret Bakanlığı, Ankara.
- Yenipazarlı, A. (2003), Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Gelişmekte Olan Ülkelerdeki Rolü, Önemi ve Türkiye, Yüksek Lisans Tezi, Nazilli, T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yetkin, C. (2014), Karşılıklı tanıma anlaşmaları açısından yetkilendirilmiş yükümlülük statüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz F. (2015) T.C. Enstitüsü Çalışanların İş Tatminlerinin Performanslarına Etkisi: Atatürk Havalimanı Gümrüksüz Satış İşletmesi Örneği İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Hazırlayan Fatih Yılmaz- 2015
- Yılmaz, M., Divani, E. (2018), Ticaret Savaşları, Ekonomik Milliyetçilik, Yeni Merkantalizm ve Dünya Ticaret Örgütünün İşlevsizliği, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İİBF Dergisi, 1(1);10-24. (Erişim Tarihi: 15.01.2022).

- Yılmaz, M., Nuhoğlu, B.(2021), Türkiye’de Ticaret Sürecinde Yer Alan Tarafların Ticaretin Kolaylaştırılması Üzerine Karşılıklı Beklentileri, ISSN: 1304-4796 Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Manisa Celal Bayar University Journal of Social Sciences 2021; 19 (2); 171-190 (Erişim Tarihi: 19.07.2022),
- Yücekal, Y. (2022), “Küreselleşme Bağlamında UNCTAD’ın Rolü ve Geleceği”, https://www.mfa.gov.tr/kuresellesme-baglaminda-unctad_in-rolu-ve-gelecegi.tr.mfa (Erişim Tarihi: 19.06.2022).
- Yoon, S. Cha, S.H., Moon, D., (2012), Development History of the Korea Customs Service and its Automation Korea Customs Service (KCS), Republic of Korea KCingle-CUPIA-Korea Customs Service.
- YÖK Ulusal Tez Merkezi (2022), Lojistikle İlgili Madde taraması, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (Erişim Tarihi: 02.09.2022).
- Zeybek, H. (2019), Uluslararası Ticarete Demiryolunun Lojistik Performansa Etkisi, Demiryolu Mühendisliği, (9):79-90.
- Kaynak: Dünya Bankası, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD>